

NAROD SI BO PISAL SODBO SAM

KOČEVJE — nove dimenzije

Foto M. Briški

Pišem uvodnik. O velikih, pomembnih dnevih, stvareh, o mestih, ljudeh, njihovih hotenjih, željah, načrtih in dejanjih. O dejanjih, ki so vzburkala svet in naša srca, nas napolnila z močjo, zanosom, upanjem. Nas razsvetlila, prerodila. O dejanjih, ljudeh in mestih, ki so postala simbol naše stvarnosti...

Stopam po ulicah malega mesta in se čudim: glej, kaj ni to naše mesto, tisto, o katerem naj pišem, ljudje tisti, katerih dejanja preraščajo okvir vsakdanjosti, postajajo občeloška? Glej, to mesto, ti ljudje in njih dejanja je tisto, o čemer te dni vsepovsod govorijo, s ponosom in zavzetostjo!

Iz tisočletnih želja so vstali novi ljudje in nova mesta. Stoletja je tlela drobna iskra pod pepelom: veter jo je včasih razpihal, zaplapolal je droben ogenjček, ki so ga hitro udušili, dokler se iskra ni razplamtela v silen požar. Požar, ki je uničil, stiri jeklene stane in osvobodil duha iz njih, požar, katerega in rdeča zarja je pregnala mrak stoletij in se razrasla v nov dan, lep in svetel...

Vstal je nov rod: iz naroda hlapcev, tlačanih, teptanih, stoletja brezpravnih. Ponosno vzravnan je stopil po novo začrtani poti; skozi orenj, kri in viharje je šel proti cilju, prekajen, prenovljen, prerojen in trdno odločen, nadaljevati to pot, za katero je vedel, da je edino pravilna.

Korakali so ljudje po prašnih cestah, po senožetih, zelenih, skrivnostnih gozdnih poteh, med zorečimi vinogradi in mimo polj, hrepenečih po trdih, žuljevih oratarjevih rokah. Gledali so lepoto domovine, gledali so požgane vasi, zapuščena polja, neobrane vinograde in sadovnjake, poslušali jek mater in plač otrok sredi ruševin in izza bodečih žic in bridko jih je stisnilo pri sreči. In prisegli so si: moramo, moramo znagati, uspeti, osvoboditi se spon! In prišli so v mesto, stotine odločnih mož in žena, si krepko segli v roke in sklenili: odslej tako! Zrli so napis, stoletja skrito misel, pokopano na dno src, ki jo je

Od prvega do tretjega oktobra 1943 je zasedal I. Zbor odposlancev slovenskega naroda, demokratično in svobodno izvoljenih med 20. in 25. septembrom. Na zboru je bilo navzočih 572 izvoljenih odposlancev, z drugimi delegati in gosti pa jih je bilo 650. Zgodovinski pomen Zbora je v naslednjem:

— V slovenski narodni zgodovini je prvi demokratično izvoljeni, iz ljudskih predstavnikov obstoječi zbor;

— demokratično izvoljeni odposlanci so izrazili enotno voljo slovenskega ljudstva, da prenese vse napore in žrtve v borbi za svojo osvoboditev in združitev, za novo demokratično in močno Jugoslaviijo ter za srečno bodočnost slovenskih množic;

— zahtevali so neizprosno borbo proti okupatorju do končne zmage naše pravične stvari;

— slovenski narod je preko svojih odposlancev na zboru enoglasno obsodil belo in plavo gardo ter zahteval, da ju slovenska narodna oblast neusmiljeno iztrebi;

— izrekel je pripravljenost slovenskih narodnih množic, da z vsemi silami podpre našo Narodnoosvobodilno vojsko;

— Zbor je izrazil globoko ljubezen, ki jo gojijo slovenske narodne množice do vrhovnega komandanta naše vojske in voditelja južnoslovanskih narodov — tovariša Tita;

— Zbor odposlancev se je enodušno in z velikim navdušenjem izrekel za novo demokratično, na narodni enakopravnosti zgrajeno Jugoslaviijo;

— Zbor odposlancev je izglasoval soglasno zaupnico in priznanje Izvršnemu odboru Osvobodilne fronte...

pogumno vrgel v svet, krivičnikom v obraz največji sin naroda: NAROD SI BO PISAL SODBO SAM! Nihče, le mi sami si bomo krojili usodo, si rezali kruh, sladak ali grenak, toda to bo NAŠ kruh...

Pišem uvodnik o mestu, ki je morda bilo najbolj dolgo tlačeno, a se je tudi prvo dvignilo in stopilo novim dnevom nasproti. Ki je, prerojeno, postalo simbol naših novih dni.

Pišem uvodnik o ljudeh, ki so prvi stopili na novo pot, ki so prvi spoznali in pokazali cilj v daljavi in nas skozi ogenj pripriateljali do njega.

Ti ljudje bodo sedaj prišli spet med nas. Prav taki kot tedaj: naši. Ponosno, toplo jih pozdravimo in sprajmimo medse...

France Grivec

novice

Leto VIII. — Št. 41

Kočevje, 3. oktobra 1963

Cena 30 din

Borovi, Raztrganci

Med predstavami, ki jih je imelo Slovensko narodno gledališče v partizanih, so imeli Borovi Raztrganci poseben čar. Igralci, ki so odšli v partizane, so poleg številnih mitingov, ki so bili najpogostejša oblika nastopanja, igrali sicer že prej, saj so na Zboru odposlancev v Kočevju uprizorili Klopčičevo »Mati«. Toda to je bila kratka igrice, ki ni trajala niti eno uro.

Po ustanovitvi SNG v partizanih 12. januarja 1944 so se igralci lotili študija Cankarjevega »Kralja na Betajnovi« in ga prvič izvedli ob zasedanju SNOS v Crnomlju februarja istega leta. To je bila že prava gledališka predstava.

Toda »Raztrganci«, ki so jih uprizorili poleti 1944, so pomenili v delu in razvoju tega gledališča pomemben korak in so imeli tudi pri občinstvu, civilnem prebivalstvu in naši vojski izjemen odmev.

Predvsem je bila ta igra celovečerna gledališka predstava, napisana v partizanih in je zajemala snov iz življenja naših ljudi v času borbe za svobodo.

Preprosta in napeta vsebina, enostavna in slehernemu razumljiva simbolika v njej je občinstvu zelo ugajala. To je bilo res živo gledališče. Aktualnost in vzpodbudnost, ki jo je predstava izžarevala, je bila tolikšna, da so gledalci v zadnjih prizorih redno vstajali s sedežev, pozabljali, da prisostvujejo gledališki predstavi in z neverjetnim navdušenjem, ploskanjem vzkliki, včasih celo s streljanjem dajali duška in priznanje dogajanju na odru.

Zavoljo svoje vzpodbudne vsebine, dobe in ljudi, ki jih ta igra obravnava in kajpada še iz mnogih drugih razlogov, je ponovna uprizoritev »Raztrgancev« primerna za proslavo praznika, kakršen je 20-letnica Zbora odposlancev slovenskega naroda. To so bili razlogi za odločitev Mestnega gledališča ljubljanskega in slovenske Drame, da igro ponovno oživita. Se posebej, ker imata gledališči možnost, ki je najbrž edinstvena v gledališki zgodovini, da obnovita to predstavo skoraj povsem z istimi izvajavci kot pred dvajsetimi leti. Tudi po stilu in načinu uprizoritve je obnovitev v bistvu prav taka, kot je bila takrat predstava, seve prečiščena in poglobljena. Tako po vsebini igre kot po njeni izvedbi so torej »Raztrganci« košček naše zgodovine, živ spomin na dni borbe našega človeka.

V Kočevju bodo tri predstave Borovih »Raztrgancev«: 5. oktobra ob 20. uri, 6. oktobra ob 16. uri (za mladino) in ob 20. uri, vedno v Šeškovem domu.

Med vajo Borovih Raztrgancev v ljubljanskem Mestnem gledališču za nastop v Kočevju

Pretekli petek je obiskala Kočevje predsednica Glavnega odbora SZDL SRS Vida Tomšič. V spremstvu podpredsednika GO SZDL SRS Franca Kimovca-Zige in predsednika občinskega odbora SZDL Kočevje Janeza Merharja, si je ogledala mesto in se zanimala, kako se Kočevje pripravlja na bližnjo proslavo 20-letnice Kočevskega zbora. Pretekli torek sta obiskala Kočevje tudi predsednik skupščine Socialistične republike Slovenije Ivan Maček-Matija in predsednik izvršnega sveta SRS Viktor Avbelj.

Kočevje pričakuje praznik

Urejanje mesta še vedno traja. Vse je eno samo veliko mravljišče. Vse vre, gradi, nosi in kipi. Moč človekovega skupnega dela prihaja tu v polni meri do izraza. Človeško, tovariško srce, misel in roka ustvarjajo čudeže, človeške čudeže. Kar je bilo še včeraj nemogoče, je danes resnica. Bije se boj s kratko odmerjenim časom, finiš dela je iz ure v uro večji. Stiska se delovni obroči okoli mesta, kot nekoč okoli sovražnika. Kot jesenske barve gozda, ko je-

senske slane poparijo drevje, zažive v najbolj živih barvah, prav tako je z našimi preurejenimi in novo zgrajenimi stavbami, vrtovi in parki. Vse se koplje v lepih spreminjajočih se barvah mesta, ki mu dajejo še poseben čar reflektorji.

Mesto ob Rinži dobiva vse lepši obraz. Skupno delo, da si uredimo in olepšamo svoje mesto in sprejmemo vse tiste, ki so se borili zanj, nam je vsem odkrilo in pokazalo ter uresničilo bistveno

človeško, v slogi je moč.

Ko se koplješ ob delu pri urejanju mesta v lastnem znoju, spoznaš, kaj je fizično delo, ki zahteva celega človeka. V tem skupnem delu se kali naš značaj. V vsem tem je nekaj velikega, tovariškega. V človekovem življenju je nekaj velikih dni, tak je tudi naš 6. oktober, naš praznik. Fizično delo nas je ponovno zblžalo.

Ti neutrudljivi delovni ljudje iz kolektivov so na vseh delovnih kar najbolj podobni partizanom: po požrtvovalnosti, po tovarištvu, po človečnosti in medsebojnih odnosih. Med svojim kolektivom sem v sebi začutil zvezo z mladostjo, ne zaradi let, ki so minila in se nakopičila v meni, temveč zaradi občutka, da ne bom v sebi nikdar več tako močan kot sedaj, ko delam, kot delamo in se pripravljamo na naš veliki praznik vsi. Peter Vovk

PRVA SLOVENSKA NARODNA VLADA

Po I. zasedanju SNOS je IOOF še vedno nastopal kot politični in oblastni organ. Kazala pa se je že nujnost, da se politično vodstvo loči od oblastnega in da se izvedejo priprave za postavitev prve slovenske narodne vlade. Razpuščena je bila upravna komisija za osvobodeno ozemlje, namesto te pa so bili organizirani odseki pri predsedstvu SNOS. IOOF je bil razširjen z novimi člani, istočasno pa je bila njegova politična funkcija, ki jo je pridržal ožji odbor, ločena od oblastne.

Letalski napad na Kočevje

Kočevje, 3. oktobra. — Danes popoldne okoli 16.30 bodo v Kočevju vojaške vaje, na katerih bodo predvidoma sodelovali: predvojaška vzgoja, civilna zaščita, garnizom iz Ribnice, Aero-klub iz Ljubljane, domače prostovoljno gasilsko društvo, zdravstvena služba in drugi. Vajo organizirata občinski odbor ZROP in odsek za narodno obrambo pri občinski skupščini, posvečena pa bo proslavljanju 20-letnice Kočevskega zbora. Prebivalci naj med vajo upoštevajo navodila vojaških patrol in drugih organov.

Program praznovanja

Ljubljana

Četrtek, 3. oktobra 1963

Ob 17. uri — **Otvoritev spominske razstave ob 20-letnici Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju 1943 »Razvoj ljudske oblasti«** (v Moderni galeriji)

Kočevje

Ob 10. uri — Slavnostno zaseda-

Kočevje

Ob 17. uri — Promenadni koncert

godbe LM (na Trgu 3. oktobra)

Ob 20. uri — Matej Bor: »Raz-

trganci« — Predstava Drame

SNG in Mestnega gledališča

ljubljskega (v Šeškovem do-

mu)

Ob 20. uri — Koncert Partizan-

skega invalidskega zbora (v

kinodvorani)

Kočevski filatelisti, ki bodo razstavljali na II. republiški filatelistični razstavi v Kočevju od 3. do 10. oktobra v gimnaziji

nje občinske skupščine Kočevje ob občinskem prazniku (v Šeškovem domu)

Ob 11. uri — Otvoritev razstave »Družbeni in gospodarski razvoj Kočevske 1953-63« (v novem domu telesne kulture)

Sobota, 5. oktobra 1963

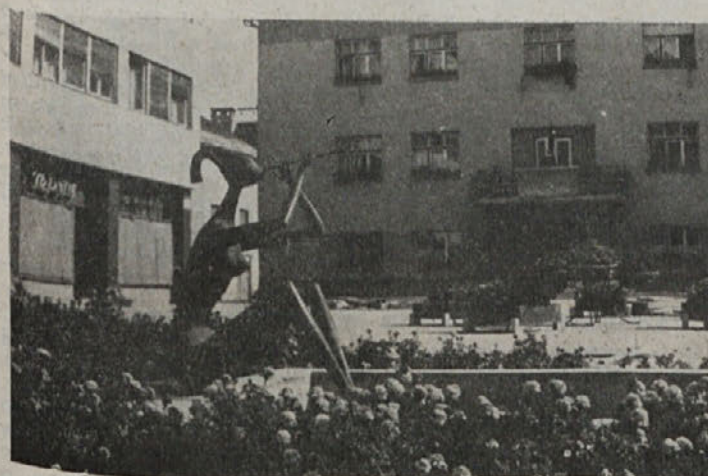
Ljubljana

Ob 10. uri — Slavnostno zasedanje Skupščine Socialistične republike Slovenije (v poslopju Skupščine SRS, Šubičeva ulica)

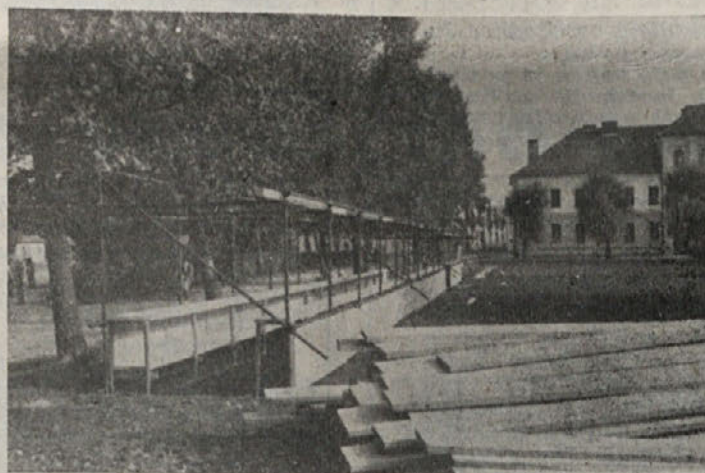
ČESTITKA

Ob dvajseti obletnici Kočevskega zbora odposlancev slovenskega naroda čestitam vsem preživelim delegatom ter jim želim še mnogo srečnih let.

Valentin Klepac,
Kočevje, Trata

Kip »Mladenka« Staneta Jarma je končno dobil prostor ob bazenčku pred Samskim domom. Kočevski kipar S. Jarma bo v počastitev Zbora priredil samost. razstavo (v gimnaziji). Oglejte si jo!

Zadnje priprave na proslavo: postavljanje stojnic

Preskrba med proslavo

Kočevje, 30. septembra. — Danes je imela v hotelu Pugled sestanek komisija za preskrbo med proslavo. Udeležili so se je predstavniki slovenskih podjetij in društev, ki bodo na dan proslave prodajala v stojnicah razne pijače, jedila, sadje, tobačne izdelke, spominke in drugo. Na sestanku so se dogovorili, kako bodo organizirali preskrbo udeležencev proslave. Po sestanku so si ogledali paviljone oziroma mesta, kjer bodo stali in določili, kje bodo posamezna podjetja prodajala. Na sestanku so se pogovorili tudi o sanitarno higienskih ukrepih, ki jih bo treba ob tej priložnosti zagotoviti.

Tudi električarji so imeli pred praznikom dovolj dela

Prebivalci Kočevja!

Udeležite se v čim večjem številu **MNOŽIČNEGA ZBOROVANJA**, ki bo v nedeljo, 6. oktobra ob 11. uri na Trgu 3. oktobra v počastitev 20-letnice **KOČEVSKEGA ZBORA**. Naj ne bo prebivalca Kočevja, ki se ne bi udeležil te splošno slovenske manifestacije v našem mestu!

OBCANI!

Na **MNOŽIČNO ZBOROVANJE** v počastitev našega velikega praznika pridite tudi od drugod, iz sleherne vasi, tako da bomo lepo pričakali številne goste iz vseh krajev Slovenije in drugih bratskih republik ter tako dostojno počastili naš veliki praznik — 20-letnico **KOČEVSKEGA ZBORA**. Na zborovanju bo govoril sekretar CK ZKS Miha Marinko. Posebne komisije v kočevski in ribniški komuni že zbirajo število prijavljenih za odhod na zborovanje v Kočevje. Iz vseh krajev bo prevoz zagotovljen.

PREBIVALCI KOČEVJA, OBCANI OBEH OBCIN!

Ne pozabite, udeležite se **MNOŽIČNEGA ZBOROVANJA V NEDELJO DOPOLDAN** v Kočevju!

Nedelja, 6. oktobra 1963

Kočevje

Ob 9.30 uri — Otvoritev razstave »Likovna umetnost s tematiko NOB« (v Šeškovem domu)

Ob 11. uri — **Množično zborovanje v počastitev 20-letnice Zbora odposlancev slovenskega naroda** — (na trgu 3. oktobra)

Ob 13. uri — Kulturne, športne in zabavne prireditve

Program kulturnih, športnih in zabavnih prireditev

Ob 13. uri — Non-stop predvajanje kratkih in dokumentarnih filmov (kino Jadran)

Ob 14. uri — Nastopi zabavnih ansamblov — do 24. ure (Gostišče »Rog«, avtobusna postaja itd.)

Ob 14. uri — Atletski miting s sodelovanjem slovenskih in hrvatskih atletov — (stadion Partizana)

Ob 15. uri — Prvenstvena odbojarska tekma Žirovnica — Kočevje — (v športnem parku)

Ob 15.30 — Košarkarska tekma Olimpija : reprezentanca Slovenije — (v športnem parku)

Ob 16. uri — Matej Bor: »Raztrganci«. Predstava Drame SNG in Mestnega gledališča ljubljanskega — za mladino — (v Šeškovem domu)

RAZSTAVE

»Likovna umetnost s tematiko NOB« (v Šeškovem domu)

»Družbeni in gospodarski razvoj Kočevske 1953-1963« — (v novem domu telesne kulture)

Razstava fotografij »Kočevska v borbi in izgradnji« — (v domu družbenih organizacij, Ljubljanska cesta)

II. republiški filatelistični razstava — (v gimnaziji, Ljubljanska cesta)

Stalna zbirka v pokrajinskem muzeju — (Reška cesta)

oktober 1943 KOČEVSKI ZBOR oktober 1963

Razvoj ljudske oblasti v NOB

I. ZASEDANJE AVNOJ V BIHAČU

26. novembra 1942. je bil v Bihaču ustanovljen AVNOJ kot splošno vodilno politično telo jugoslovanskega narodnoosvobodilnega gibanja. Slovenska delegacija se zaradi ofenzive zasedanja ni mogla udeležiti, pač pa je IOOF soglašal z njegovimi sklepi ter je poskrbel za njihovo popularizacijo. AVNOJ je dobil elemente vrhovne oblasti. Njegov izvršni odbor je vodil, organiziral in kontroliral mrežo narodnoosvobodilnih odborov, ki so v svojem razvoju postali organi nove demokratične ljudske oblasti in izraz enotne ljudske volje za osvoboditev izpod fašizma.

II. ZASEDANJE AVNOJ V JAJCU — TEMELJ NOVE JUGOSLAVIJE

Po dveh in pol letih boja proti okupatorju in domačim izdajalcem ter velikih uspehov v notranje in zunanjepolitičnem pogledu je bilo 29. in 30. 11. sklicano II. zasedanje AVNOJ. Udeležili so se ga demokratično izvoljeni predstavniki in odposlanci vseh jugoslovanskih narodov.

II. zasedanje AVNOJ je s svojimi sklepi:

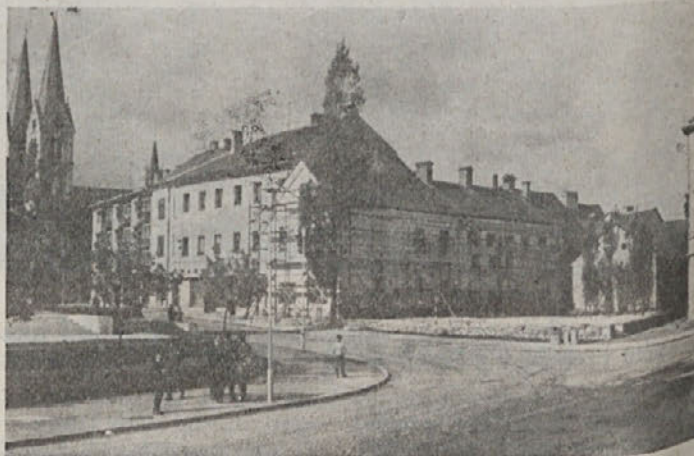
- o konstituiranju AVNOJ v vrhovno zakonodajno in izvršno narodno predstavniško telo Jugoslavije;
- o federativni ureditvi Jugoslavije;
- o odvzemu vseh pravic zakonite jugoslovanske vlade bivši jugoslovanski vladi;
- o postavitvi Nacionalnega komiteja osvoboditve Jugoslavije kot začasne jugoslovanske vlade;
- o uvedbi maršalskega čina v našo vojsko in postavitvi tovariša Tita za prvega maršala Jugoslavije, usodno in odrešilno poseglo v razvoj jugoslovanskega narodnoosvobodilnega gibanja ter v bodočnost jugoslovanskih narodov.

ODPOSILANCI IZ NAŠEGA OBMOČJA

Alič Ančka, odposlanica Ribnice; Bradač Pavla, odposlanica Kočevja, Podgorski teren; Brodnik Cilka, Velike Lašče; Bukovec Anton, odp. Zbirne baze trofejnega orožja in municije pri komandi mesta Kočevje; Cimperman Karel, Velike Lašče; Debeljak Janez, Dvorska vas; Dekval Ciril, Mozelj; Drobnič Vinko, Zamostec; Fajdiga Ivan, Sodražica; Fajdiga Rozalija, Sodražica; Gorše Mirko, Ribnica; Goršič Janez-Gorazd, Mlaka pri Kočevju; Gregorič Franc, Velike Poljane; Henigman Ignac, Dolenja vas; Hočevar Anton, Vel. Lašče; Hočevar Franc, Dolenje Podpoljane; dr. Hočevar Tone, Kočevje; Ivančič Marija, Sodražica; Jagodič Alojz, Rudnik Kočevje; Jaklič Jernej, Karlovica; Jevc Ivan, Vel. Lašče; Jordan Marija, Ribnica; Klarič Jože, Banja loka; Knapič Polde, Stara cerkev; Knaus Stane, Klinja vas; Knol Vinko, odp. ribniškega okrožja; Kordiš Anton, Šegova vas; Kopitar Jože, Rudnik Kočevje; Kordiš Franc, Loški potok; Kovač Albert, Kočevska Reka; Kožar Janez-Praier, Turjak; Kristan Ivan-Fajfa, Banja loka; Kužnik Henrik, Kočevje; Lakner Josip, Predgrad, Stari trg; Majnik Anton, Jurjevica; Breže, Kot; Maležič Matija, ribniško okrožje; inž. Marolt Anton, Spodnje Retje; Marolt Dominik, Rob; Melik Frančiška-Žagar, Trava; Mihelič Ivan, Sušje in Slatnik; Mikulič Karel, Ribnica; Modic Jože, Sv. Gregor; Mokorel Viktor-Zmago, Kočevska Reka; Novak Alojzij, Mahovnik; Nose Jože-Span, Kampilje; Pantar Jakob, Mozelj; Pečjak Jože, Dolga vas; Pintar Janez, Mozelj; Pogorelec Viktor, Dolenja vas; Polič Radko, kočevsko okrožje; Prijatelj Alojzij, Sodražica; Rajšel Janko, Podpreska; Rauh Alojzij Slavski laz; Razdrih Feliks, kočevsko okrožje; Romanič Peter, Stari trg ob Kolpi; Rupe Fanika-Zdenka, Kostel; Strehovec Franc, Struge; Strnad Ignac, Zdenska vas; Samsa Alojz, Loški potok; Strajnar Anton, Cesta in Malo Gaberje; Šilc Marija, Ribnica; Škrabej Milan, Koprivnik; Škrjanc Kristina, Salka vas; Taurer Franc, part. bolnišnice v Rogu; Tomažin Jože, Mohor; Tomšič Živko, Stara cerkev; Trobiš Stefan-Aleš, Stari log; Vesel Stane, Sodražica; Vesel Anton, Podtabor; Vidervol Ljudmila, Dolenja vas; Zakrajšek Edvard, Ponkive; Zidar Jože, Vel. Lašče; Zevnik Franc, Bruhanja vas.

ZASEDANJE SLOVENSKEGA NARODNOOSVOBODILNEGA SVETA

Zasedanje Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta — slovenskega parlamenta, ki je zasedal 19. in 20. februarja 1944 v Črnomlju, je pomenilo nov mejnik v razvoju narodnoosvobodilnega boja, saj je bilo tokrat ogrodje slovenske države dopolnjeno z nadaljnimi elementi državnosti. Zasedanje namreč ni imelo samo političnega pomena, kajti razpravljalo je o vrsti upravno-gospodarskih vprašanj in sprejelo odloke, ki so že imeli značaj zakona ter nosili v sebi prvine ustavnosti in so kasneje usmerjali nadaljnjo graditev ljudske oblasti.

Kočevje pričakuje proslavo vse novo...

IZVAJANJE ODLOKOV SNOS — UTRJEVANJE OBLASTI

SNOS je s posebnim odlokom uzakonil volitve v narodnoosvobodilne odbore, ki so pomenile novo stopnjo v graditvi oblasti in demokracije. S temi volitvami, ki so po osvobojenem slovenskem ozemlju potekale že od zgodnje spomladi 1944 in so se zaradi okupatorjevih ofenzivnih akcij v nekaterih pokrajinah zavlekle do jeseni 1944, so zaživel novi oblastni — resnično ljudski samoupravni organi. Narodnoosvobodilni odbori so predstavljali državno oblast za svoje področje, kjer so bili dolžni skrbeti za gospodarski, socialni in kulturni napredek, za dvig materialne in kulturne ravni.

Septembra 1943 je IOOF postavil dva organa uprave — Upravno komisijo za osvobojeno ozemlje ter Narodnoosvobodilni svet za Slovensko Primorje, ki je zaradi specifičnega položaja imelo poseben upravni organ. Poleti 1943 je IOOF ustanovil tudi osrednjo gospodarsko komisijo, ki je imela nalogo organizirati mrežo gospodarskih komisij pri vseh odborih OF ter nabavljati hrano in tehnični material za potrebe vojske. Februarja 1944 je izdal SNOS odlok o obdelavi plodne zemlje in zaščiti semen ter plemenske ži-vine, s katerim je bilo zajamčeno smotrno izkoriščanje in obdelava zemlje. Pomemben je tudi odlok o ustanovitvi Komisije za upravo razlaščene imovine na slovenskem ozemlju. Skrb za zaščito gozdov je narekovala SNOS odlok o zaščiti gozdov ter ustanovitev Komisije za zaščito gozdov, razpisano pa je bilo tudi posojilo narodne osvoboditve v znesku 50 milijonov lir. Spomladi 1944 je SNOS ustanovil tudi odsek za socialno skrbstvo.

RAZGLASITEV SPLOŠNE MOBILIZACIJE ZA NOV

Septembra 1943. leta je IOOF izdal razglas o splošni mobilizaciji. Sprva so jo izvajali postopno, ustrezno razvojni in zrelosti stopnji posamezne pokrajine. Leta 1944, ko je narodnoosvobodilna vojska že prerasla v regularno armado in ko je bilo treba spričo vojaškopolične situacije dokončno zavarovati sadove dosedanjega boja, je bilo nujno vsa vprašanja uravnati s stališča učvrstitve vojske, s stališča splošne mobilizacije. Zato je bila mobilizacija v letu 1944 ena od osrednjih nalog vseh političnih in oblastnih organizacij.

PRVO SLOVENSKO OSVOBOJENO OZEMLJE

Osvoboditev pretežne večine »Ljubljanske pokrajine« je bila najvišja manifestacija slovenske narodne zmogljivosti v najhujšem obdobju slovenske narodne zgodovine. Na osvobojenih slovenskih tleh je OF uvedla pristno ljudsko demokracijo. Na temelju odloka IOOF so skoraj vse vasi osvobojenega ozemlja izvolile narodnoosvobodilne odbore. Velika italijanska ofenziva je začasno prekinila postopno rast ljudske oblasti. V tem času nastopijo prvi belogardistično-mihajlovičevski oboroženi oddelki, proti katerim je vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja organiziralo politično in vojaško ofenzivo.

**VSELJUDSKA ORGANIZACIJA OF PREVZEMA ELEMEN-
TE OBLASTI**

V Ljubljani je bilo vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja, iz nje so vodile niti odpora v sleherno slovensko pokrajino. OF je organizirala po vsej Sloveniji okrožne in rajonske odbore, vzporedno z njimi pa so rasli terenski odbori OF, bodoči organi nove slovenske narodne in ljudske oblasti. Slovenske ljudske množice so izpolnjevale navodila OF in njegovega vodstva ter sabotirale odloke okupatorja. Nastajala je država v državi.

B. Jakac:
Boris Kidrič
govori na
Kočevskem zboru

**ZBOR ODPOSILANCEV SLOVENSKEGA NARODA V KO-
ČEVJU — MOGOČEN UVOD V SLOVENSKO PARLAMEN-
TARNO ZGODOVINO**

Ob kapitulaciji Italije je vodstvo OF znalo izbojevati vse uspehe, ki so bili možni v vojaškem in političnem pogledu. Bilo je dovolj močno, da skliče svobodno izvoljen zbor odposilancev slovenskega naroda. Volitve so potekle v izredno kratkem času ter zadostile vsem tehnično izpolnjenim zahtevam vsebinske in formalne demokracije. I. zbor odposilancev slovenskega naroda je zasedal od 1. do 3. oktobra 1943 v Kočevju. Prisotnih je bilo 572 izvoljenih odposilancev. Zbora so se udeležile: delegacije AVNOJ s predsednikom dr. Ivanom Ribarjem; delegacije Vrhovnega štaba NOV in POJ, CK KPJ, ZAVNOH, Glavnega štaba NOV in PO Slovenije, predstavnik britanske imperialne vojske major Jones ter delegacije AFŽ, ZSM iz vseh slovenskih pokrajin. Vseh udeležencev je bilo na zboru 650.

Na Kočevskem zboru je IOOF poročal odposilancem o delu in načrtih. Vsa poročila in predloge so ti z odobravanjem sprejeli. Zbor odposilancev je sprejel resolucijo o nadaljnjih nalogah in izvolili 120-članski odbor, ki kot Vrhovni plenum OF predstavlja politično vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja, kot Slovenski narodnoosvobodilni odbor pa tudi vrhovno oblast slovenskega naroda. Za njegovo vodstvo so izvolili 10 članov, ki so se imenovali IOOF oziroma predsedstvo SNOO. Zbor odposilancev je izvolil tudi 40-člansko delegacijo v AVNOJ.

★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★

Okrajna skupščina Ljubljana

ČESTITA ZA 20-LETNICO ZBORA ODPOSILANCEV SLOVENSKEGA NARODA, KI JE BIL V KOČEVJU OD 1. DO 3. OKTOBRA 1943, TER ZA PRAZNIK OBČINE KOČEVJE VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM, USTANOVAM IN MNO-

NEJŠI MEJNIK V ZGODOVINI SLOVENSKEGA LJUDSTVA. ZBOR ODPOSILANCEV SLOVENSKEGA NARODA, KI JE ZASEDAL V OSVOBOJENEM KOČEVJU SREDI SOVRAŽNIKOVH POLOŽAJEV, JE UTEMELJIL SLOVEN-

LJUBLJANA — Panorama

LJUBLJANA — Poslopje skupščine SRS

ŽIČNIM ORGANIZACIJAM IN JIM ŽELI MNOGO USPEHOV PRI NADALJNJEM DELU. TOPLO ČESTITA TUDI VSEM ŽIVEČIM UDELEŽENCEM ZNAMENITEGA KOČEVSKEGA ZBORA, KI PREDSTAVLJA NAJPOMEMB-

SKO NACIONALNOST IN DRŽAVNOST V SKLOPU SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE, OBENEM PA JE DAL SMERNICE ZA NADALJNI RAZVOJ OSVOBODILNEGA GIBANJA V OKUPIRANI SLOVENIJI.

★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★

★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★

★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★

PRED DVAJSETIMI LETI JE PADLA BELOGARDISTIČNA POSTOJANKA TURJAK

GRAD GORI...

Kočevje, 9. in 10. oktobra 1943, nekaj dni po znamenitem Zboru odposlancev. Svoboda sredi sovražnih položajev, radost v vojni vihuri. Veselje nad zmago: fašizma ni več! Veselje nad uresničenimi ideali: odposlanci so se pravkar razšli, spet vsak po svojih poteh, po skrivnih kanalih, mimo bodočih žic, bunkerjev in skozi zasede...

Kočevje. Pred slovenskim narodnim sodiščem že drugi dan traja proces, ki mu ni para v vsej zasluženi Evropi, na vsem s krvjo oblitim svetu. Ne sodniki, slovensko ljudstvo obtožuje in toži 22 izdajalcev rodne zemlje, rodnih bratov, morilcev in sovražnikovih pomagačev. Stotine ljudi v dvorani napeto sledi procesu, tisoče pošteni slovenski ljudi po vsej domovini ima uprte oči v to dvorano, milijoni tlačanih in svobodnih po vsem svetu prisluškuje odmevom iz majhnega svobodnega mesta sredi mogočnih gozdov.

Kdo so obsojenci? Poznamo jih kot najhujše, najbolj zagrizene izdajalce slovenskega naroda in najbolj znate pomagače okupatorja. Poltretje leto so do kolen brodili po bratski krvi v slepem prepričanju, da lahko še obrnejo kolo zgodovine nazaj, da lahko spravijo svoj narod v jarem mogočnikov. Ni jim uspelo: ta narod se je dokončno otresele spon zaostalosti in čilo stopil na pot napredka. In prišel je tudi čas, ko je lahko obračunal z najhujšimi narodnimi izdajalci!

Marjana Sternišo poznamo. Bil je žandarmerijski poročnik, organizator bele garde in šef obveščevalne službe za Slovenijo. Mnogo ljudi je pogljal v smrt. Bil je ko-

dolžnosti...« je dejal, ko so ga prijeli.) Lastnoročno je pobil veliko naših ljudi, navadno z besedami: »V imenu Kristusa, zakoljimo ga!«

Turjaku in v njegovi okolici po zlomu Italije zbralo večji del belogardističnih in plavogardističnih sil iz posadk v Kočevju, Dolenji vasi, Rūbnici, Sv. Gregor, Velike Lašče, Dobrepolje, Žvirce, Ambrus, Žužemberk, Zagradec, Krka, Boštajn, Polica, Rudnik, Orle, Bizovik. V tistih dneh so bile vse ceste proti mogočni srednjeveški trdnjavi zatrpane z vozili in pešci; vse je hitelo, da bi čimprej prišlo na varno. Izdajalska reakcija je čutila ogenj pod petami in še najbolje so se počutili, ko so imeli debelo grajsko zidovje za seboj, prepričani, da jim tam partizani ne bodo prišli nikdar do živega. Okrog 1500 se jih je zbralo.

Pričakovali so invazijo anglo-ameriške vojske v Dalmaciji; temu primerno so tudi pregrupirali svoje enote, in sicer v »planinsko divizijo jugoslovanske vojske v Sloveniji«, ki naj bi imela štiri planinske brigade: Triglav, Krim, Nanos, Gorjanci...

jega rojstva in upal na boljše čase. Dočakal jih je...

Pisana družina, ki se je pred dvajsetimi leti zbrala za tisto okroglo hrastovo mizo, je kaj malo mislila na lepo Rozamundo, zaradi katere je njen ljubi brez pomisleka pojezdil med divje Turke, kaj malo je mislila na ječeče tlačane; v njih je bila ena sama želja: vzdržati!

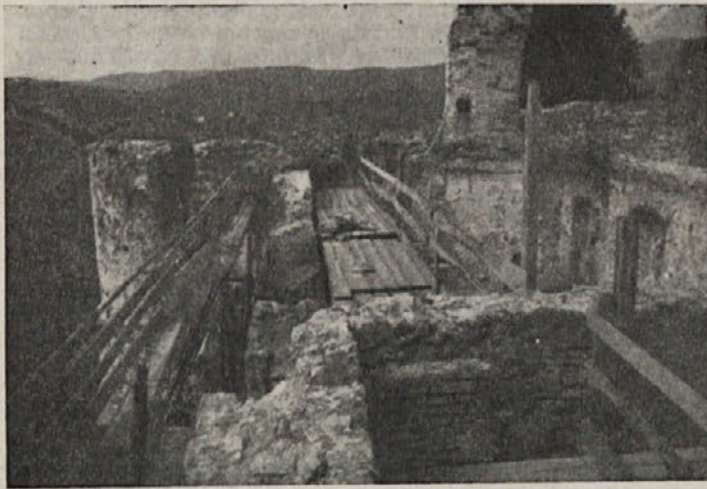
Za turjaškimi obzidjem se je zbral cvet slovenske izdajalske klike: kaplan Malovrh-Breznik, kapetan Cerkvenik-Triglav, župnik Škulj iz Dolenje vasi, Paterkost, dobrepoljski župnik Lavrih, Dežman in številni drugi. Ure in ure so zasedali, glavni predmet razprave pa je bilo vprašanje: kdo bo voditelj?

Malovrh-Breznik in Cerkvenik sta končno preformirala svojo vojsko: bataljone v Zapotoku je Cerkvenik dokončno preimenoval v planinsko brigado Triglav in ji sam poveljeval, enote na Turjaku po so združili v brigado Krim, ki sta ji poveljevala kaplan Malovrh-Breznik in Franc Zuraj, surov človek.

»DULE, ZA SLOVO STRI TURJAK!«

Komandant Štirinajste Mirko Bračič je vedel za koncentracijo belih sil na Turjaku. V silovitem zaletu je hotel streti mogočno trdnjavo, ki mu je kot kamen ležala na poti v Ljubljano. Turjak naj bi bil najlepši cvet, vpleten v venec zmag njegove divizije.

Komu naj poveri to kočljivo nalogo? Daki se je s Tomšičevci že dovoljkrat izkazal, Slandrova

Turjaški grad sedaj obnavljajo. Že prihodnje leto bo tu lična restavracija.

mandir Novakovih oboroženih tolp in kasneje komandant plavogardističnega bataljona v Grčaricah, kjer je bil tudi ujet.

Pavle Vošnjak-Vidmar, aktivni kapetan I. klase. Veliko naših ljudi je lastnoročno ubil. Kot pomočnik komandanta protikomunistične milice je pošiljal k beli in kasneje k plavi gardi oficirje s pozivnicami, češ da jih kliče kralj Peter in general Mihajlovič. Ujet je bil v Grčaricah 10. septembra.

Stanko Not, intendantski poročnik iz Novega mesta. Kot glavni intendant plavih je bil ujet v Grčaricah

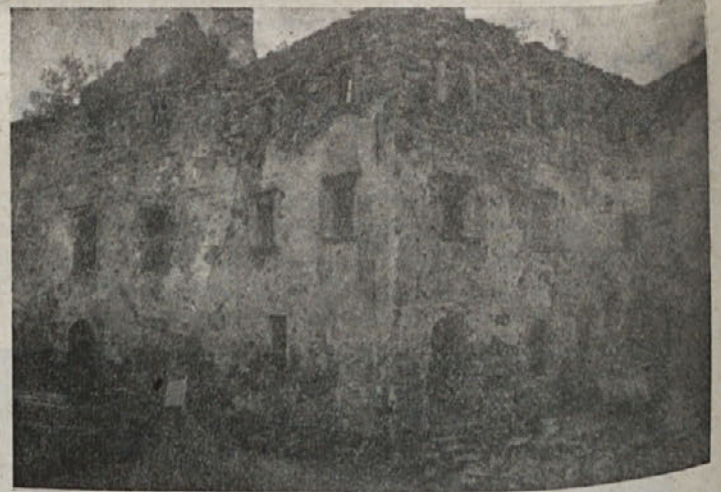
Znani zlikovec in morilec kaplan **Anton Sinkar-Tonček**, ki je bil tudi zajet v Grčaricah. (»Nič nisem kriv, duhovnik sem. Boril sem se za vero, človeka... O-pravljaj sem samo svoje svete

Od obsojencev naj omenimo samo še zloglasnega kaplana **Franc Malovrha-Breznika** iz Ljubljane. Bil je organizator Slovenske legije, član MVAC, svoj stan je izkoriščal za agitacijo proti OF...

IN ZDAJ TURJAK!

Ob kapitulaciji Italije je partizanska vojska v silovitih ofenzivnih sunkih pometala belogardistične postojanke eno za drugo. Štirinajsta je ponesla prapor zmage v Grčarice, od tam na Turjak. Padale so utrjene postojanke po Dolenjski in Notranjski, belčki pa so se za utrjenimi zidovi tresli, kajti spoznali so, da so izgubili mogočnega zaveznika — Italijo, Nemci pa so bili še daleč in ob kapitulaciji Italije — nepriljubljeni...

Belogardistično vodstvo je na

Od nekdanje moči so ostale le še ruševine...

HRAST STOJI V TURJAŠKEM DVORU...

Mogočno turjaško zidovje še sedaj, po tolikih stoletjih, kljubuje času, čeprav je od nekdanje moči in slave ostalo bore malo: razjedeno zidovje, poraslo z bršljanom in travami (v njem so še dobro vidni sledovi številnih granat in puškinih izstrelkov) ter dve mogočni lipi častitljive starosti.

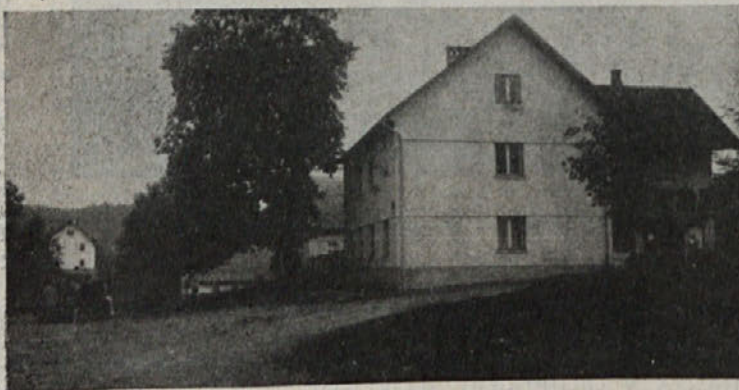
Trdnjavo, na strmem hriščku, ki kraljuje nad dolino, je Prešeren celo vnesel v literaturo, ko je opeval Rozamundo Turjaško, njeno lepoto in srčnost njenega viteza. Za okroglo mizo so stoletja pirovali fevdalni turjaški gospodje, se veselili in zabavali z dekleti, spodaj po ravninah, hribih in gozdovih, pa je ječal tlaččan, bridko preklinjal uro svo-

in Gradnikova sta strli Grčarice. Pogled se mu je ustavil na Duletu (Dušan Svava), komandantu Prešernove. Brigada je bila gorenjska in se je odpravljala »dorenjsko«. »Dule, ti s svojo Prešernovom«, saj poznaš tisto Prešernovo pesem o Turjaški Rozamundi. Za slovo mi stri Turjak in ponesi zmago s seboj na Gorenjsko...«

»MI GREMO V NAPAD...«

Dule je razumel pomembnost poverjene mu naloge. Vedel pa je tudi, da bo 700 do zob oboroženih belogardistov, med katerimi je bilo mnogo bogoslovcev in starih zločincev, samih zagrizenih ljudi, ki jih je ohrabrala misel na debelo zidovje, kaj trd oreh za njegove fante.

(Konec na 25. str.)

Dober teden pred Turjakom je padla plavogardistična postojanka Grčarice. Pred 14 dnevi so v vasi odkrili spominsko ploščo v spomin na zmago. Zločinci iz Grčaric in Turjaka so bili obsojeni na kočevskem procesu.

Spomini odposlancev na Zbor pred dvajsetimi leti

OB VELIKI OBLETNICI

(Nadalj. iz prejšnje številke)

Ze tedaj pa so bile pod vodstvom KPS in OF na pourocu sodražice prve svobodne volitve v terenski in občinski Narodnoosvobodilni odbor. Ta je vodil zelo uspešno vse upravne, oblastne in gospodarske posle poina dva meseca vse do konca oktobra, ko je bila Sodražica (kar je se ostalo od bombardiranja neporučeno) skoraj do tal požgana. Prvi izvoljeni predsednik oziroma komisar občinskega Narodnoosvobodilnega odbora pok. Vinko Levstek in član tega odbora Repič sta bila obsojena na smrt in ustreljena, drugi člani odbora in nekateri aktivisti so bili obsojeni na 20 ali več let, nekaj med njimi pa na došmrtno ječo, mnogo uosmacinov (nekaj sto) pa je bilo odpeljanih v internacijo in koncentracijska taborišca. V času NOB je bilo iz tega področja 168 padlih oziroma umrlih ali umrlih v internaciji. vse to je sicer za nekaj časa zavrnio polet narodnoosvobodilnega gibanja pri nas, toda je za kratek čas. Ze proti koncu leta 1942 smo vzpostavili v Sodražici in ostalih vaseh odbore OF, LMS, SAKO, AFZ, organizirali KP ali pa vsaj svoja zaupnike, preko katerih se na-

bile dlani rok zatečene in da so marsikomu ohruple glasilke od vzklivanja in odobravanja.

Zasedanje je bilo samo ponoči in sicer tri noči, preko dneva pa smo se zadrževali v okoliških vaseh, kajti kljub kapitulaciji Italije je bilo nemškimi okupatorjem, ki so že pripravljali veliko ofenzivo, kaj lahko onemogočiti z aviacijo zbor ali celo uničiti ga, kajti tu je bilo zbranih 572 odposlancev in okrog 80 raznih predstavnikov in gostov. Kaj vse bi povzeli in pokrenili nemški okupatorji kot domači izdajalci, če bi za to — z kraj, kjer bo zasedanje, vnaprej zvedeli, si lahko misli vsak. Zato je Izvršni odbor OF vodil o tem še posebno skrb in budnost in povzeli z organizatorji tega zbora, takratnim okrožnim odborom Kočevja, ki mu je bila poverjena ta naloga, vse ukrepe, da je bila ta varnost zagotovljena.

Primorske, Stajerske ali drugi, ki so morali prepotovati na stotine kilometrov daleč mimo postojank, preko žičnih ovir mejo, razne zasede, preko hajk in si celo z borbo utrjevati pot in prebijati se, pri čemer ni bilo popolnoma izključeno in nemogoče, da ne bi kdo izmed delegatov padel v roke sovražniku itd.

Ko smo se zbrali v Ribnici vsi odposlanci ribniškega okrožja, smo pod vodstvom takratnega sekretarja tov. Maležiča odpotovali na zasedanje. Med potjo, ker je bil to vse osvobojeni teritorij, nismo naleteli na nobene težave. Ustavili in namestili smo se v Stari cerkvi. Na zasedanje so nas prepeljali s tovornim avtomobilom, prav tako tudi nazaj v Staro cerkev. Čez dan smo tu delno spali in počivali. Precej pa smo izkoristili ta čas s tem, da smo razpravljali v manjših skupinah o podanih referatih tov. Kardelja in Kidriča in drugih diskutantov in tako sproti razčistili tiste postavke in odstavke iz referatov, ki nam niso bili popolnoma ali dovolj jasni, da bi lahko tak vse, kar smo slišali in sklepali, kar se bomo vrnili nazaj na teren, tolmacili in pojasnjevali našim aktivistom in ljudem na terenu. Poleg tega pa so se mnogi pripravljali v tem času na diskusijo. V kolikor pa nam je se preostajalo časa, smo šli drug k drugemu na obiske — razgovore, k tovaršem iz drugih predelov Slovenije. Tako smo razpravljali s tovariši s Primorske in smo marsikaj zvedeli o njihovi vseljudski vstaji in enotni želji, pripravljenosti po priključitvi Slovenskega Primorja k matični Sloveniji in Jugoslaviji. Mnogo smo govorili z gorejskimi aktivisti in borci, ki so nam govorili o težkih pogojih borbe na Gorenjskem, kjer je divjala in uničevala takrat še precej močna Hitlerjeva vojska in gestapo. Slišal sem prvič bolj točno in jasno pripovedovanje očitancev, kako nečloveško so mučili in ubijali naše najboljše ljudi v begunjskih zaporih. Se posebno zadovoljen in presenečen sem bil, ko so prišli med nas (Stara cerkev) in se z nami tovariško in preprosto (taki kot so v resnici tudi bili) pogovarjali najvišji partijski politični in vojaški voditelji. Tako smo se z njimi v sproščenem osebnem razgovoru pogovorili o vsem, kar smo smatrali za potrebno. Predvsem smo jim povedali marsikaj, česar vsega v pismenih poročilih ali v diskusijah na konferencah, zboru ne moreš povedati. Čeprav je izgledala na prvi pogled kakšna stvar, ki smo jo povedali v tem razgovoru o razmerah na terenu, še tako malenkostna, na videz drobna, nepomembna, pa so vse to poslušali z vso resnostjo. Zelo dobro sem opazil in tega ne bom pozabil

nikoli, kako so bili Kardelj, Kidrič, Matija, Luka, Lidija in drugi s tem osebnim razgovorom, kontaktom zadovoljni, ko so dobili mnoge neposredne informacije, da so tudi s pomočjo tega dobili in ocenili lahko resnično in dejansko politično in vojaško stanje na terenu in mnogokrat, kolikor se je dalo, kar najbolj tudi upoštevali in v svojem delu to prilagodili razmeram terena tudi nadaljnje ukrepe.

Poleg navedenega koristnega pa je bilo v teh in poznejših takih neposrednih direktnih, iskrenih kontaktih in razgovorih mnogo tistega pravega, neprisiljenega, resničnega prijateljstva in tovarštva, ki nam je dajalo novo silo, pogum, moči in vero v zmago, da smo tako lažje premagali velike, včasih skoraj nepremagljive težave.

Oskrba, prehrana in organizacija je bila za takratne razmere na največji visini, za kar je šlo Izvršnemu odboru OF, predvsem pa tudi Okrožnemu odboru Kočevje in predvsem tudi sodelovali in pomagali, vse priznanje in zahvala. Zmaga z ukorajcijo uvožene in napisom Bankarjevega izreka »NAROD SI BO PISAL SODBO SVAJA« je uveljavila na vsakega udeleženca impetivno.

Na zasedanju so bili sprejeti zgodovinski sklepi o predstavnstvu in vodstvu slovenske narodnoosvobodilne borbe in začasnih organov oblasti slovenskega naroda v vojaških okrožjih, v splošni mobilizaciji vseljudeke sme in vsega ljudstva sredstev, da je bila zaupnika Izvršnemu odboru OF in se ga potrdilo v njegovi funkciji, da ves čas vojne. Izvoljen je bil 10-članski Izvršni odbor OF kot predstavništvo slovenskega narodnoosvobodilnega odbora, izvoljena predvsem OF kot slovenski narodnoosvobodilni odbor ter avtoritarna delegacija slovenskega naroda za zasedanje AVNOJ na predpis slovenskega naroda, v katerem so ga zasedanja o štetju zborov in nalogah za zagotoviti konec vojne.

Ti sklepi so se odrazili pozitivno tudi na našem sodrasko-primorsko-kočevjski v pomni sirni in vsebinski obsevu je bilo malo časa, kajti predvsem se je jesenska delovna sezona začela, nam je uspelo takoj po zboru potrditveno seznaniti in odobriti vsega vojnega referata in sklepe zboru, rezultat in uspeha tega je bil na vseh sprejemih in uvajanih na terenu se preostanilo maotsevnim ostanjem, da je naša pravna pot v svobodno nacionamo kot socialna osvoboditev, pot, ki jo je od vsega začetka naša in uspešno vodila osvobodilna fronta pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije in tovariša Titu in da je v osvobodilni fronti in drugih organizacijah narodnoosvobodilnega gibanja zborov vedno slovenskega naroda.

Zato na območju sodrasko-primorske doma (na kočevskem samem pa sploh ne) po tem zasedanju nemški vojski in nekateri maotsevnimi domaci izdajalci in maipi okupatorja kljub vrniti ofenzivi, ki je sledila zboru v novemberu istega leta in kljub teroru, grozjenju naš ljudski sploh niso imeli nobenega vidnega uspeha; nasprotno, vedno več je bilo primerov, ko so se javljali našim partizani, ostanjem in vojskimi organom ostanjem, zapeljanci, ki so se upo tečaj odšli skrivati ali bili v sovražnih taboriščih, kajti dobro so se zavedali, da kjer je ljudstvo, je moč, kjer pa je moč, je tudi zmaga.

Borili in branili smo se, ker smo bili napadeni, osupirani in izkoreninjeni tako uogo in vse dočeti, da smo zmagali, da smo se osvobodili, da smo udeleženi svoji gospodarji na svoji zemlji. In nikar v zgotovljeni moči naši narodi ogrozili in napadati atovsar, nasprotno, duo je vedno sililo obratno. Zato ni nič čudnega in jasno je nam vsem, da stojimo prav mi, naši narodi pod vodstvom Zk in tovariša Titu souaj v prvi liniji in na ceju borbe za mir in da je naša politika konstruktivnega in mirnega sožitja predvsem pod narodnoosvobodilne borbe. Kajti malo je narodov na svetu, ki bi toliko pretrpeli in doziveli grozoti vojne kot smo to morali prav mi. In prav zato, da se izognemo še hujski katastrofi, atomski uničevalni vojni, se bomo še naprej z vsemi silami na vseh področjih odločno borili kot se to znamo in smo to dokazali že šestokrat, za zmago miru v svetu proti vsakemu, ki bi ga ogrožal.

IVAN FAJDIGA

odposlanec iz Sodražice

IVAN FAJDIGA

daljevalo aktivno, organizirano politično delo med ljudstvom. K uspešnemu delu nas aktivistov so mnogi pripomogle zmagi prvih partizanskih brigad in drugih. Enot, se posebno za zmaga v Jelenovem zebu, ukvarjala plave garde v Grcarici in likvidacija bele garde na Turjaku.

Zato pravzaprav septembra leta 1943, ko je bila sodraska doma od kapitulaciji Italije drugič osvobodjena, aktiviste kot ostale člani KP, OF in drugih organizacij ni zatekalo nepravilne. Sklepi Izvršnega odbora osvobodilne fronte Slovenije o razpisu volitev na zbor odposlancev slovenskega naroda je bil sprejet z vsesplošnim odobravanjem.

Čeprav je bilo to obdobje dveipolletnega neizprosne boja na življenje in smrt obdobje organiziranega poztrovalnega, nesebičnega dela velike večine, povezano tudi z nečloveškimi, fizičnimi in materialnimi zrtvami, trpljenjem in krizami, ki smo jih doživljali bodisi v partizanih, ooma na terenu ali v internaciji, zaporih in koncentracijskih taborišcih, pa je bilo že tedaj nam vsem popolnoma jasno, da je zmaga nad sovražnikom v naših rokah — bilo je samo še vprašanje časa — zato je bilo tedaj naše glavno geslo vzdržati in vztrajati do konca. Se posebno moč in neprecenljivo moralno oporo v to, da smo lahko vzdržali in zmagali, pa je bil nam vsem zbor odposlancev v Kočevju.

Kakšno doživetje in pridobitev je predstavljala za nas Kočevski zbor, je danes, po 20 letih, nekoliko težko razložiti, vse skupaj mi je ostalo v spominu kot ena sama velika in pomembna slovesnost, neprestano prekinjana od navdušenega ploskanja in odobravanja. Brez dvoma so bili na zboru podani mnogi zelo pomembni referati kot na primer Kidričev, Kardeljev in drugi ter izjave, vredne navdušenja in iskrenega odobravanja. Zelo veliko doživetje za mnoge je bilo, da so na tem zboru prvič videli vse vodilne tovariše, ki so tako uspešno vodili narodnoosvobodilno borbo v Sloveniji kot na primer Kardelja, Kidriča, Leskoka, Mačka, Rozmana, Sentjurčevca, Kraigherja in mnoge druge. Ze samo daljnovidno poročilo Borisa Kidriča-Petra, katerega je podal z njegovo edinstveno ognjevitostjo, temperamentnostjo je čudovito nepozabno delovalo na vse prisotne in prav nič ni čudno, da je bilo to poročilo nagrajeno z nepopisnim navdušenjem, z dolgotrajnimi aplavzi, pritrditvami, skandiranjem Titu, Partiji, Kidriču, Kardelju. Ploskanja pa včasih ni bilo ne konca ne kraja in nič čudnega ni bilo, ko smo si ob pavzi ali drug dan ogledovali roke, da so

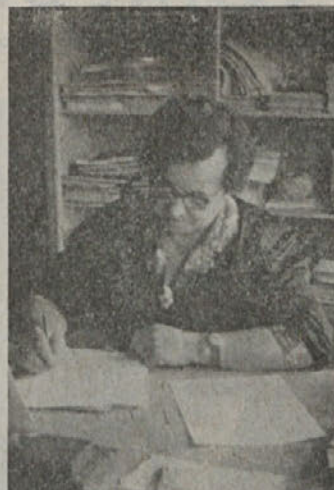
Zato skoraj do samega začetka zasedanja, ko smo se zbirali iz raznih centrov v raznih okoliških vaseh Kočevja, dokler nismo bili že v Seškovem domu, nismo pred tem vedeli, kje bo točno zasedanje. In prav zato mnogi tovariši in tovarišice, ki pišejo o Kočevskem zboru kot udeleženci, opazovalci, sedanjí novinari ali zgodovinarji, nimajo prav, ko pišejo in informirajo sedanje javnost, posebno mladino tako, kot da so vedeli že vnaprej oni delegati iz Gorenjske,

Pavla Bradač o Zboru

»Se vedno se živo spominjam, čeprav sem že marsikatero podrobnost pozabila, veličastnega zborovanja, ki je bilo pred dvajsetimi leti v Seškovem domu v Kočevju. Na Zboru sem kot delegatka zastopala Podgorski teren, ki je spadal pod kočevski rajonski odbor.

Zasedanja so se začela zvečer in se končavala proti jutru. Posebno se spominjam govorov Kardelja, Kidriča in Vidmarja, pa tudi Ivančičeve mame z Gore in zastopnikov Koroške ter Primorske.

Po končanem zasedanju Zbora smo organizirali delegati več zborovanj, na katerih smo seznanjali ljudi s sprejetimi sklepi, jim govorili o pomenu Zbora in o svojih osebnih vtisih z zasedanja. Zbor odposlancev slovenskega naroda v Kočevju je bil zelo pomemben za naš narod in narodnoosvobodilno gibanje med vojno, kakor tudi za našo prihodnost.«

Pavla Bradač iz Zdravstvenega doma Kočevje je pred 20. leti zastopala na Kočevskem zboru Podgorski teren

Stane Kavčič odposlanec Pokrajinskega komiteja ZSM

...Ko je KP v najtežjih dneh slovenske zgodovine dvignila svoj klic in pozvala na obrambo, tedaj je bila mladina prva, ki se je temu klicu odzvala. Mladina je bila prva, ki je aktivno sodelovala v naši narodnoosvobodilni borbi. Prve partizanske čete so se formirale pretežno iz mladih vrst. Mnogo je partizanov, ki so še pred dvema letoma hodili s kredo na cesto pisat parole in trosit letake ter razobešat zastave. Ti so danes v vrstah naše Narodnoosvobodilne vojske in s svojimi junaškimi dejanji pišejo najslavnejše strani slovenske zgodovine. Mnogo je naših mladih tovarišev, ki so dali svoja žiljenja za našo sveto stvar.

Ta zgodovinski dogodek, ki ga doživljamo, nam je priča in ja-

sen dokaz slovenski mladini in vsemu slovenskemu narodu, da te žrtve niso bile zaman. V tej borbi smo skovali edinstvo vse slovenske mladine, katere živi predstavnik je danes organizacija slovenske mladine. Z našo borbo smo osvobodili velik del slovenske zemlje. Z našo borbo smo si pridobili pot, da imamo danes pravico sodelovanja pri graditvi

naše nove oblasti. Mi vemo, da smo si to pravico pridobili z našo borbo. Mi vemo, da smo si to pravico pridobili v okviru OF, ki je dejanski nositelj in predstavnik nove in demokratične ljudske oblasti. Zavedamo se, da naša borba še ni končana. Zavedamo se, da še nismo dosegli končnega cilja. Zato bomo povedli vse svoje mlade moči v poslednji ju-

riš na hitlerjevske bandite. Mladina bo šla v tem jurišu prva, kakor je šla tudi v vseh dotodanjih. Mi vemo, da se bo iz tega zmagovitega juriša jutri porodila popolnoma osvobojena in združena Slovenija, ki nam bo v demokratični Jugoslaviji dala vse tiste pravice in odgovorila na vse tiste zahteve, za katere se je mladina v Jugoslaviji zaman borila. Ta zavest nam daje moč, žene nas v nadaljnji boj, v boj do popolne zmage, do popolne osvoboditve in združitve slovenskega naroda.

MARA RUPENA, predstavnica žensk

Vse tovariše in tovarišice, zbrane na Zboru odposlancev slovenskega naroda, pozdravljam v imenu ženske zveze, v imenu vseh (tistih slovenskih žena in mater, ki so v najtežjih dneh, ki

jih je preživel naš narod, začutili in prav razumele klic trpeče domovine in mu sledile čez najtežje preizkušnje. To so tiste matere, ki so dale našemu narodu vrste junaških borcev ki so bile

vedno pripravljene žrtvovati na oltar domovine tudi svojo krivico. To so mlade partizanke, ki so z neustrašenim požrtvovanjem in z nepopisno borbenostjo zgrabile za orožje in se uvrstile v vrste borcev-herojev. Dokazale so, da zna slovenska žena, ki ni nikdar prej imela orožja v rokah, tudi s puško in bombo braniti slovensko zemljo, braniti svojo domovino, pravico svojih otrok in svoje družine. Velik delež k osvobodilni borbi so doprinesle vse tiste žene, ki so ves ta čas doprinašale vse, kar je bilo v njihovih močeh, da pomagajo našim borcem in so si včasih pritrgovale tudi od svojih ust, da ne bi oni stradali. Vse te so po svojih močeh prispevale tako, da lahko trdimo, da so žene pretkale osvobodilno borbo tako kot zlate niti vezenino. Na tisoče mater, žen in deklet je prestalo križev pot po ječah in internacijah. Okupator in domači izdajalci so vihteli svoj bič nad najbolj zavednimi in poštenimi hčerami slovenskega naroda. Toda nobene grožnje in noben vihar ni mogel zadušiti v dušah zavednih in poštenih Slovenk tistega, kar je ostalo in kar bo ostalo, odločne pripravljenosti za borbo proti vsem krvnikom našega naroda. Prav zato, ker je slovenska žena tako vestno izpolnila svojo dolžnost do svoje trpeče domovine, so danes med prvimi odposlanci slovenskega naroda tudi žene. Zavedamo se, da je to za nas velika pridobitev. Prav tako vemo, da bi tega nikdar ne dosegli brez naše narodnoosvobodilne borbe, brez naše močne in enotne Osvobodilne fronte, za katero je dala pobudo in ji ves čas stala na čelu KPS, ki je od vsega začetka priznavala ženo kot enakopravnega člana človeške družbe in se borila za naše pravice.

Stopajoč v novo razdobje življenja, slovenske žene prisegamo, da bo vse naše mišljenje, hotenje in delovanje posvečeno slovenskemu narodu, kateremu že vzhaja sonce svobode.

Ves čas vojne smo se potem ravnali po sklepih in smercih našega Zbora, v nekem smislu pa nas vodi še sedaj.

Po Zboru sem bil nekaj časa še doma, pri komandi mesta Ribnica, nato pa sem (ob nemški ofenzivi jeseni 1943) odšel v Ljubljansko brigado. Proti koncu vojnega korpusa. Še med boji me je zanesla pot v Trst, vendar sem šel kmalu proč. V osvobojeno Ljubljano sem prišel med prvimi na biciklu...

Božidar Jakac: Skica s Kočevskega zbora: Josip Vidmar

„BIL SEM VOJNI DOPISNIK“

Veliko ljudi, ki so sodelovali na prvem Zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju pred dvajsetimi leti, še živi. Na vseh koncih naše domovine so, kjerkoli pa so, se še naprej, tako kot v tistih časih, borijo za še večji napredek, za lepše življenje. Veličastni Zbor se jim je vtisnil v spomin kot mogočna manifestacija slovenske upornosti in trdoživosti, kot dogodek, ki ga niso prej nikoli doživeli in kasneje morda tudi ne.

Eden takih je tudi Ivan Mihelič iz Kota pri Ribnici, Petinštridesletni kmet se še dobro spominja, kako je bilo pred dvajsetimi leti v Kočevju. Takole mi je pripovedoval, ko sem ga obiskal:

— Na zboru sem zastopal Jurjevico in Sušje. Ko sem zvedel, da so me volivci izbrali za svojega predstavnika na Kočevskem zboru, sem bil presenečen, kajti to je bilo veliko priznanje za moje dotodanje delo v osvobodilnem

gibanju, v katerem sem (kakor

vsi domači) sodeloval od začetka (Italijan nam je požgal dom!).

V Gorenji vasi smo se zbrali odposlanci iz teh krajev, nato pa so nas, z avtomobilom odpeljali proti Kočevju. Nič nismo vedeli, kdaj bo zasedanje in kje bo. Namestili so nas v Stari cerkvi, na večer pa so nas vsak dan vozili v Kočevje, kjer smo se zbrali v sedanjem Šeškovem domu. Na tem zboru sem videl vse naše najvišje predstavnike, prisotnost zastopnika britanske imperialne vojske, majorja Jonesa, pa nam je dokazala, da mislijo na nas tudi v svetu.

Najbolj me je presunil govor Ivančičeve z Gore. Ko so jo vprašali, kaj naj store z morilci njenih sinov, je dejala: Smrt je premila kazen zanje. Vtisniti bi jim bilo treba sramoten pečat, ki bi ga nosili vse življenje in ki bi jih na njihove gnusne zločine stalno opozarjal...

IVAN MIHELIC

Privila se mu je še bolj v naročje in čutil je njen dih na svojih prsih. »Andrej, pazi se, saj veš, kako bi sama s Tomažem...« Dalje ni mogla več govoriti, oblike so jo solze, ki jih je hotela skriti na njegovih prsih. Ni se mogla vzdržati. Drgetajoč jok ji je stresal telo in dolgo časa se ni mogla umiriti.

III

Andreju so sicer vrnil avtomobil, vendar pa je moral vsak dan voziti gramoz v mesto. Tako je delal iz dneva v dan in čedalje bolj mrzil tužce, ki so se košatili okrog njegovega avtomobila in preganjali uboge ljudi. Izjemali so jih do poslednjih moči. Večkrat se je obrnil stran, ker ni mogel gledati, kako so udarci kopita udarjali ob izmučena telesa.

Toda prišel je tisti dan, ki ga ne bo mogel nikoli pozabiti. Vse se je zgodilo tako hitro, nenadoma, da ni bilo časa za premišljevanje. Bil je lep dan. Sonce je neusmiljeno pripekalo. Iz delavcev, ki so se zarili v kamnolom, je kapljal znoj, ki se jim je lepil po hrbtih in licih. Tedaj sta prišla po cesti dva Italijana, med njima pa je stopal ves okrvavljen Andraž. Andrej ni mogel verjeti svojim očem.

»Od kod ga le peljeta?« se je vpraševal in pogledal Andražev obraz. Videlo se je, da je utrujen in da je mnogo pretrpel. Na čelo so mu padali lasje, ki so se lepili s krvjo. Tudi obraz je imel ves preprežen z njo. Skoraj ga ne bi spoznal.

»No, tiček, si mislil pobegniti k banditom v hosto,« mu je posmehljivo dejal mlajši Italijan. Okrog njega so se zbrali tudi ostali vojaki in se norčevali. Andraž je komaj stal na nogah, vendar se je delavcem zdelo, kako velik, kako ponosen je med njimi. Stal je z razpeto srjaco v krogu in srdito gledal zelence, ki so se mu posmehovali. Hotel je planiti iz obroča, toda težki udarci so ga pobili na tla.

Andrej je vse to gledal, pograbil nenadoma bližnji kramp in začel udarjati po Italijanih v gruči. Nekaj se jih je sesedlo že po prvih udarcih in obležalo nepremično na tleh. Kot plaz so se na osuple Italijane vsuli tudi ostali delavci. Prekipelo je! Ljudje so razdraženi kot zveri udrihali po zelencih in le malo komu se je posrečilo zbežati. Andrej je razorožil debelega narednika, ki je venomer ponavljal: »Mama mia, mama mia...« Enako so storili tudi drugi.

Okrvavljenega Andraža so naložili na avtomobil in Andrej je pognal. Pot mu je bila znana in kilometri so se vrstili drug za drugim. Andraž je odprl oči in zagledal Andreja, ki se mu je smehljaj.

»Kam se peljemo, Andrej?« ga je vprašal in se mu nasmehnil.

»Domov, domov gremo, Andraž!« je dejal in mu vrnil nasmeh.

Avtomobil se je čedalje bolj oddaljeval od mesta in kmalu so dosegli hlad jelk. Nenadoma je Andrej zapeljal na stransko pot in nekaj časa peljal še po njej, dokler se ni nevarno zožila. Ustavil je in delavci so poskakali z avtomobila. Andrej je pogledal izmučene obraze, v očeh so se jim lesketale solze. K njemu je pristopil mož s povešeno glavo in mu dejal: »Oprostite, tistega ne bi smel reči.« Potem pa so se mu po obrazu ulile solze. Andrej je spoznal moža, ki mu je nekoč dejal: »Izdajalčevih cigaret ne potrebujem.«

Andreja je to zelo ganilo. Čutil je, da je storil nekaj velikega, pomembnega, nekaj, kar ne bodo mogli ti ljudje nikoli pozabiti in za kar mu bodo ostali vedno hvaležni.

Morali so hitro ukrepati. Andraž so položili na gozdni mah in mu napravili nosila. Andrej pa je medtem z drugimi porinil avtomobil na rob velike doline ter ga spustil po njej, da se je s bruščem prevrnil. Drugega ni mogel storiti. Ni hotel sovražniku pustiti svojega doboletnega tovariša, raje mu je poiskal počitek med mimimi jelkami v tihi dolini.

Krenili so. Hoteli so čimprej doseči partizane. Bili so izmučeni, vendar niso odnehali. Vzpenjali so se po zaraščenem gozdu, trudni, toda kljub temu veselih src in srečni, da so svobodni, da dihajo prostost, ki jih vse naokrog obdaja, daje njihovim srcem novega boleta, novih moči. Vodil jih je mlad fant, Gorazd so mu dejali. Italijani so ga ujeli v neki bitki, zato je dobro vedel, kje se najraje drže partizani. Stopal je pred njimi in našel skrite prehode, katerih marsikateri med njimi še opazil ne bi.

Andrej je stopal ob Andraževi nosilnici in premišljeval. Bilo je toliko stvari, da jih skorajda ni mogel pravilno dojeti. Vse se je zgodilo tako naglo, tako hitro, da v tem času ni mogel še pomisliti na Klaro in sinka. Sedaj ga že nestrpno čakata, kdaj bo prišel, toda danes ga čakata zaman in tudi jutri, pojutrišnjem...

»Kako bi jima sporočil, kaj se je zgodilo?« Ni znal odgovoriti, toda vedel je, da bosta kmalu izvedela, kako je bilo. Vpraševal se je, ali bo Klaro dovolj močna, da bo prenesla ta udarec. »Prej gotovo ga bo, že zaradi Tomaža ga mora prenesti!«

Kosit so šli, pa se niso vrnili...

»K besedi se je nato javila odposlanka ribniškega okrožja, kmetica Marija Ivančičeva, ki je navdušeno pozdravljena prišla pred govorniški oder.

MARIJA IVANČIČ (navdušeno pozdravljena): »Ne morem si kaj, da tudi jaz ne podam par stavkov. Moža sem izgubila v prvi svetovni vojni. Pustil mi je devet nepreskrbljenih otrok. S trpljenjem in muko sem jih spravila, da so zrastle v zveste državljane, zveste podanike slovenske domovine. 29. julija pa se je izvršil nad njimi zločin. Štiri sinove so mi okupatorji pobili. In ko bi jih vsaj samo ustrelili. Mučili so jih, odrezali so jim roke, porezali so jim nosove, tako so jih izmaličili, da niso bili podobni človeškim telesom...«

Izvrleček iz govora Marije Ivančičeve z Gore na Zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Povzeto po knjigi »Zbor odposlancev slovenskega naroda v Kočevju«.

Kdo je Marija Ivančič z Gore?

- Sodelavka partizanov in OF od leta 1941.
- nosilka šestih odlikovanj, od katerih je dobila enega že med vojno (za spomenico ni zapro-

MARIJA IVANČIČ
z Gore nad Sodražico na svojem vrtu...

sila, ker je takrat menila, da je namenjena samo tistim, ki so nosili orožje).

- odposlanka na Kočevskem zboru, zasedanju SNOS v Črnomlju, tretjem zasedanju AVNOJ (drugega zasedanja AVNOJ se samo zaradi bolezni ni udeležila).
- žena in mati, ki je v vojnah izgubila moža in štiri sinove (»Kosit so šli, pa se niso nikoli več vrnili. Takrat je bila italijanska ofenziva«), dva pastorka, da o imetju ne govorimo,
- govornica na zasedanjih naših najvišjih oblastnih organov in na partizanskih mitingih...

To in še marsikaj je bila Marija Ivančič, danes že 75-letna kmečka žena, ki živi na Gori nad Sodražico, tam, kjer je začela svojo revolucionarno pot, v hišici, ki je bila še pred zadnjo vojno polna življenja, sameva zdaj sama in uživa krvavo prislužen pokoj...

Oni dan sem jo obiskal, da bi se pogovorila o vojni, njej in se-

danjosti. Takole mi je pripovedovala v kuhinji ob šilcu 8 let stare slivovke:

— Ob razpadu stare Jugoslavije mi je ves vesel povedal vaški fant: »Botra, vojne je konec!« Jaz pa sem vedela, da se je vojna šele začela. Potem sem začela delati in moji fantje tudi. 29. julija 1942 so šli kosit in ni jih bilo več nazaj. Ko sem prosila italijanskega komandanta v Sodražici za njihova trupla, so mu tekle solze. Povsod so dobri in slabi.

Izvolili so me za odposlanko. Zbor me ni iznenadil, saj do takrat nismo imeli nobene oblasti. Organizirati je bilo treba oblast na terenu, poskrbeti vojski živež, obleko. Na zboru sem govorila in tudi kasneje na sestankih, mitingih, zasedanjih.

Od belih sem bila obsojena na smrt, še danes ne vem zakaj, saj nikoli nisem nikomur naredila nič žalega. Črna roka. Hodili so okoli preoblečeni v partizane. V naši okolici so jih pobili blizu 20. 1944 sem prosila za zaščito. S patroljo Vrhovnega štaba sem šla na Travo in kasneje v Belo Krajino. Bila sem skupaj s Kardeljem, Kidričem, Leskoškom in drugimi. Z eno žlico smo včasih jedli, ker dveh ni bilo. V partizanih je bilo lepo. Košček kruha smo imeli in smo si ga delili. Kmetom smo hodili pomagat na polja. Vojna me je zdelala. Tehtala sem le še 45 kg. Aprila 1945 so me poslali v bolnišnico v Bari (Italija).

Najhuje mi je bilo, ko sem prišla iz Barija domov. Na domove so se vračali eni in drugi. V vsako družino se je kdo vrnil, k meni pa nihče. Vedela sem, da naša družina ne bo dočkala konca vojne brez žrtev, nisem pa pričakovala, da bom ob vse...

— Pa po vojni?

— Prva povojna leta so včasih na sestankih očitali, ker sem jim med vojno govorila, da bo po vojni šla vsa oblast od spodaj navzgor. Takrat pa je bilo še vse zapovedano od zgoraj.

— In kaj menite o naši sedanjosti?

— Lepo je. Zadovoljna sem. Za vse se je splašalo bori. Rada bi videla le še, da bi se ljudje še bolje razumeli med seboj, da bi drug drugemu še bolj pomagali in bili vsi pošteni. Pripombo bi imela le, kot jo je dal že naš predsednik Tito in drugi voditelji, da bi bilo treba nepošteno, tatovo družbenega premoženja ostreje kaznovati in da naj bi delal vsak na delovnem mestu, za katerega je izučen in sposoben.

Še sva se pogovorila z Ivančičevo mamo o velikih in majhnih zadevah, o vojni, svobodi, letini in o življenju na vasi; pa bi se še več, če ne bi bilo že precej čez poldan in skrajni čas za kosilo, ki so si ga morali mati še skuhati.

J. Primec

PRANJE ROBCEV

ne bo tako neprijetno, če bomo dali namakalni vodi pest soli in pustili robce, da se bodo namakali vsaj dvanaest ur. Tako bomo dosegli, da se bo sluzasta snov odlepila.

Svilenih robcev ne peremo z milom. Dobro jih premečkamo v milni peni, splaknemo v mlačni vodi, nato pa jih še vlažne zlikajmo.

Spomini na internacijo

Hude zime leta 1942 kar ni hotelo biti konca. Počasi pa je le prišla pomlad in z njo nova fašistična grozodejstva. Po okoliških vaseh Kočevja so začeli Italijani pleniti vse od kraja. Odpekljali so živino, ljudi pa so uklenjene prignali v Kočevje. Zapori v gradu, dijaškem in Sokolskem domu (sedanjem Šeškovem domu) so bili kmalu prenatrpani. Toda fašistični krvoloki tudi s tem niso bili zadovoljni; začeli so požigati vasi, z avionov pa so neprestano metali bombe ter bruhali iz utrjenih postojank ogenj. Po kočevski zemlji je začela teči kri in solze nedolžnih. Toda ljudje niso klonili, začeli so množično bežati v gozdove in se uprli sovražniku.

Prišlo je poletje. 2. julija so nas po kočevskih zaporih vklenili v železje, postavili v kolono in nas gnali proti železniški postaji. Ko je šel ta žalostni sprevod po mestu, je s svojim truščem in vpitjem Italijanov prebudil prebivalce Kočevja. Pri cerkvi sem zaslišal v srce sežajoči jok otrok, ki so klicali: »Ata, ata! Očka, očka! Ali te res ne bo nikoli več nazaj?« Otroci, ko so zagledali v tem žalostnem sprevodu nekako ponosnega, a danes ponižanega in uklenjenega očeta, so kar v samih srajčkah tekali za njim, dokler jih niso nagnali fašisti s svojimi kopiti. Tudi ženske so tekale ob sprevodu, nekatere na pol gole, takšne pač kakršne je vrgel ropot iz postelje. Jokale so, toda to ni bil jok, to je bilo tuljenje, pomešano z neizmerno bolečino. Italijani so tega dne odpeljali s Kočevske v internacijo nad sto moških.

Na železniški postaji so nas natakali po šestdeset v en vagon, ki je bil brez klopi ali opea slame, ki ga vržejo pod živino, če jo prevažajo. Nato so v naš vagon potisnili še dva oborožena karabinerja.

Transport je krenil na pot. Zapuščali smo Kočevsko, obrito v solzah in prepreženo z dimom. Naša srca so krvavela, ker smo jo zapuščali prav tedaj, ko bi nas najbolj potrebovala. V kotu vagona je čepel star možakar s solzami v očeh. Dejal nam je: »Fantje, vi še ne veste, kam gremo in kaj je taborišče. Bil sem v svetovni vojni ujetnik v italijanskih taboriščih, zato vem, kako je tam in kaj znajo. Ne vem, če bom prenesel v drugo?« In res, za vedno je ostal na tujem, v skupnem grobišču v Padovi.

Ko smo prispeli na ljubljanski kolodvor, so Italijani tekali od vagona do vagona in se na vse grlo drli, naj zapremo lopute pri oknih. Okna so ostala odprta in iz nekaterih vagonov so se oglasile revolucionarne pesmi. Kmalu smo krenili dalje. Dan je bil zelo vroč, v vagonu je pritiskala strašna vročina. Morila nas je žejna. Karabinerja sta ves čas poplavalovala grlo s kijantijem, vendar sta se v Postojni izgubila iz vagona in se nista več vrnila.

Čimbolj smo prihajali v notranjost Italije, več mladine smo opazili na peronih postaj. To me je zelo začudilo, ker so se Italijani tedaj tolkli na več frontah. Civilisti so nas sovražno pogledovali in psovali in še celo žanjice ob progli so nam grozile s srpi. Ko

smo prispeli na končno postajo, v Trevis, so nas morali zaščititi karabinerji, da nas niso napadli civilisti. Karabinerji pa so potem v Kočevju govorili, kako lepo so nas sprejeli v Italiji z godbo.

Za taborišče Treviso ne bi mogel trditi, da je bilo v začetku eno najslabših. Prve dni tudi hrani ni bilo oporekati. Zato so se nekateri naši ljudje na vsa usta v pisnih hvalili taborišče. Toda kmalu so fašisti pokazali svoje pravo lice. Zmanjšali so nam obrok kruha na polovico in v kotlu se je le tu in tam pojavil košček makarona ali buče.

Po nekaj tednih so nas premaknili drugam. Z velikim zadovoljstvom sem sprejel to vest. Do sedaj sem bil poleg ljudi, ki so bili brez nekaterih udov. Mnogo je bilo težkih bolnikov, katerim je verjetno rak razjedal meso, da so se po njihovih ranah pasle muhe in so se videle kosti. Tu je vladal neznošen smrad.

**ROPALI SO,
POŽIGALI,
LJUDI PA
ODVLEKLI
V TABORIŠČA
SMRTI**

V naši bližini so bile tudi matere z otroki in dekleta. Zato sem si še bolj želel, da bi šel proč. Težko sem prenašal njih trpljenje. Nisem mogel prenašati otroškega glasu, ki je prosil mater, da bi mu dala jesti in piti. Kako je moralo pri tem šele trpeti materino srce. Zelo je primanjkovalo vode in kolikor je je bilo, je bila nezdrava. Ob tem trpljenju, zasramovanju in ponižanju so se fašisti le naslajali. Vendar so Slovenke vsa ta zasramovanja ponosno prenesle.

Preselili so nas v Padovo. Tudi to taborišče je bilo podobno prejšnjemu. Tu so bili internirani tudi starojugoslovanski oficirji. Pred našim prihodom je bil tam že transport internirancev iz Ribniške doline. Po našem prihodu se je taborišče naglo polnilo. Prihajali so transporti iz Dolenjske, Notranjske in Ljubljane. Kmalu se je poznalo, da dela med interniranci organizacija KPJ. Čeprav je bilo vtem taborišču nekaj izdajalcev, niso mogli odkriti njenih članov. V KP so bili največ ljubljanci in pa rudarji iz Kočevja. Organizacija je skrbela za lep in human odnos med interniranci in da so bili za starešine

postavljeni dobri ljudi. Člani KP so kmalu organizirali, da je začelo v zapore prihajati časopisje in vesti, iz katerih se je potem napravil izvleček poročil. Ta poročila so potem vsak večer čitali po oddelkih. Tako je bil vsak seznanjen z dogodki zunaj in z uspehi na zavezniških frontah.

Hrana je bila z vsakim dnem slabša, čedalje več je bilo mrličev. Vse to se je stopnjevalo do božičnega večera, ko jih je največ umrlo. Nekaterim oslabeлим pa so zadnje moči izsesale uši in stenice. Zjutraj, ko smo se prebujali, smo z velikim strahom pregledovali pograde prijateljev in znancev, če so še živi. Kmalu po našem prihodu je umrl prvi rudar iz Kočevja. Njegovo močno zdravo telo se je z velikimi mukami upiralo smrti ves teden. Njegovi tovariši so se trudili, da bi ga obdržali pri življenju. Poiskali so med interniranci zdravnika, ki pa je brezmočno zmig-

za zastavo pred taboriščno komando fašistični znak. Tedaj se je marsikdo zmotil, ko je mislil, da bo vojne kmalu konec. Grozodejstva so se nadaljevala. Italijanska kraljeva vojska je res kmalu kapitulirala. Na naše velike začudenje pa so ob kapitulaciji Italije okoli taborišča zavzeli stražarska mesta črnosrajčniki. Vsak se je spraševal, kaj pomeni vse to. Popoldne so se na široko odprla vrata taborišča, skozi katera so se pripeljali na avtomobilih in motorjih ljudje v rjavih uniformah. Taboriščniki so kar drli k njim, misleč, da so zavezniška vojska. »Angleži, Angleži!« so vzklikali vsi enoglasno. »Živela Anglija! Živela Rusija! Živela KP!« Ko pa je nekdo zavpil, da so to Nemci, je bil prostor pred oovelistvom taborišča takoj izprazen. Vsak se je poparjeno umaknil v svoj kotiček.

Ob prihodu Nemcev sem ležal v bolnišnici v taboriščni ambulanti. Naš zdravnik, tudi interniranelec, dr. Arko, nam je takoj dejal: »Fantje, Nemci poznajo za naše bolnike samo eno zdravilo — kroglo! Morate se poskriti med ostale internirance! Ne bom vas pustil. Kolikor mi bo le mogoče, vas bom obiskal in vam pomagal po svojih močeh.« Obrnil se je in sam pri sebi mrmral in preklinjal: »Prekleta vojna...« Dr. Arko je bil marsikomu v taborišču edina uteha. Ta človek je s svojim delom pokazal mnogo več kot samo to, da se zaveda svoje poklicne dolžnosti. Humano je pomagal vsakemu. Nekateri je celo s palico v rokah pridržal pri življenju. Dopovedoval je: »Morate se vrniti domov živi, ker vas pričakuje družina in vsako življenje je dragoceno, kajti domovina vas bo zelo potrebovala.« Ko so nas Nemci transportirali naprej, si je poleg osebne ortliane ortlal še tovor zdravil, s katerimi je hotel pomagati našim.

Angleži so čedalje bolj prodirali v Italijo. Nemcem smo bili tu samo za navoto in morali so nas umakniti. Ker je primanjkovalo živinskih vagonov, so nas natovorili kar na odvrte tovorne vagonu, dali vsakemu košček slane sira in nekaj ploščic prepečenca. Tedaj še niso vedeli, kam gremo. Zavlekli so nas na zbirno postajo Verona. Bilo nas je okrog osemdeset tisoč raznih narodnosti. Vodiči in stražarji našega transporta so bili skoraj otroci in so za zabavo streljali po naših glavah. Iz sosednjega transporta je hotel nekdo opraviti potrebo, odprl vagona, a so ga brez premisleka ustrelili, da je padel v reko Adigo, preko katere je šel naš transport. V začetku je imel okrog štiri tisoč internirancev, so ga morali pozneje razpoloviti. V Veroni so naši vodiči dobili rovelje, naj nas peljejo proti Nemčiji in da bodo že med potjo obveščeni, v katero taborišče naj nas predajo.

Približno opoldne smo prispeli na postajo Bressanone, naša prva polovica transporta je že odhajala s postaje. V tem trenutku so prinesli patri tamkajšnjega samostana kosilo za prvi transport, a so ga dali nam. Toda to ni dosti pomagalo, saj ga je bilo komaj za en vagon. Ljudje so kar v vedrih nosili vino, vendar nam ga stražarji niso dovolili dati. Vendar so jih dekleta iz tega mesta toliko časa prigovarjala, da so

(Konec na 23. str.)

BRANKO COPIC:

Oslovska leta

To noč je nad Bihacem divjal strašanski vihar, menda se je utrgal oblak. V svetlobi modrikastih bliskov sta se iz teme prikazovala Kula in zvonik katoliške cerkve in spet izginjala v prepade teme med oglušujočim grmenjem, od katerega se je tresla zemlja. Dež je silovito pljuskal v naša okna, mestece se je prestrašeno stiskalo vase.

V spalnici smo bili vsi pokonci. Občutljivi Hamid Rus se je sklonil k meni, me zgrabil za roko in zajecjal:

— Oh, le kaj je z našim Duletom! Zabliska se in že je pred njim duh, z očmi kot krožnik, z železnimi zobmi, pa zaškrtla z njimi in zatuli: »Jaz sem pokojni Rožljika!«

— Molči, ne straši me! — šepetam in mravljinici me spreletavajo. Ne bi šel zdajle na hodnik, pa če bi me tam čakalo devet Zor Tanković in tri sklede baklave.

Zjutraj vstanemo kuštrasti in neprespani. Zlasti Bobo Pujs je blede in vznemirjen.

— Sanjalo se mi je, da stoji Dule Hajduk v temi pod nekim drevesom, dež pa lije po njem, — reče potlačeno. — Bog ve, kako je nocoj bilo z njim.

— Nasankal je, kaj drugega, ti pa si se valjal v topli postelji, — karajoče zabruna Baja. — Tudi ti si kriv, zato te peče vest in zato sanjaš o njem.

Naskrivaj smo stekli k Duletovemu skrivališču z zajtrkom, ki smo ga zlagali med sabo. Odmaknili smo desko — naš Dule pa smrči kot polh. Komaj smo ga prebudili.

— Le kako si ostal živ? — ga radovedno sprašujem, on pa mirno odgovarja:

— Imenitno sem spal, samo sanjalo se mi je, da sem sam v Muratovi slaščičarni, ko pa sem začel stikati za baklavo, se je name zrušila cela gora pekač: gruuuum, gruuuum!

— In nič drugega nisi čul? — smo zazijali.

— No... nekaj malega se je oglašal še nekakšen črček, a to me je še bolj uspavalo. De-De-Ha je skočil še v našo umivalnico, da se uredi. Vsi so ga kriče pozdravili, ko da je pripotoval od bogve kje. Nikomur niti na misel ni prišlo, da bi ga javil prefektu, ki pa je, medtem, še spal.

Ko so konviktaši iz tretjega razreda okrog poldne zbirali prostovoljne prispevke za Duletovo kosilo, se je približal tudi Bobo Pujs in k nabranim jedem priložil svoj kolač. Baja odrine

— Od prefektovih petolizcev prispevka ne sprejmemo. Pogovarjali se bomo šele, ko bomo videli, da si postal dober tovariš.

Bobo je pobit stopil k oknu. Hamid Rus poškilil, kaj tam počne, se vrne in sočutno reče: — Glejte ga — joče.

XXII.

Mislili smo, da je nezavidljiva usoda našega Duleta samo naša stvar, nas, njegovih tovarišev iz konvikta, toda pokazalo se je, da ni čisto tako. Dekleta iz našega razreda so se vznemirila kot čebele, brž ko so zvedele, da so De-De-Haja spodili in da spi nekje na prostem, prenesle ta nemir na svoje domače, na stare mame, tete in so začele tekmovali, katera bo prej povabila Duleta na večerjo, na prenočišče.

— Čuješ, Dule, mama te vabi na kosilo. Toda trmasti De-De-Ha je odločno odklanjal vabila, se zahvaljeval in govoril: — Po krivici so me spodili, zato se bom ali spet vrnil v konvikt med svoje tovariše ali pa bom poginil nekje na prostem pod kakšnim drevesom.

To je deklice še bolj vznemirilo. Dule se jim je zdel mučenec; sam in zapuščen, ki ponoči prezeba pod kostanjem v parku, strada in čaka na prvi sneg, dokler se ne bo neko jutro mrtev zbudil pod snežno odejo.

— Uh, ta prekleti prefekt, pijanec! Naše sošolke so pri urah ročnega dela spletle za Duleta šal, jopico, rokavice in dvoje nogavic in čepico z naušniki. Ko sem zagledal tisti rumeni šal, Zorino darilo, mi je postalo žal, da niso spodili mene in bi si jaz zavezoval okrog vrata to čudovito mojstrovino Zorinih prelepih ročic.

ča in pluga«.

Jelena Stanislavovna se je zgrabila za glavo in preplašeno zavreščala.

»Viktor Mihajlovič!« so zavjaskali vsi. »Golobček! Da vas ni sram! No, čemu ste tičali v kotu? Takoj pridete sem.«

Polesov se je približal. Trpel je. Od tovarišev v »Meču in plugu« ni pričakoval takšne brezčutnosti.

Jelena Stanislavovna ni strpela. »Gospoda,« je rekla, »to je strašno! Kako ste mogli pozabiti nam vsem dragega Viktorja Mihajloviča.«

Vstala je in poljubila ključavničarja aristokrata na sajava čelo.

»Gospoda, ali ne bi bil Viktor Mihajlovič častivreden okrožni šolski nadzornik ali policijski komisar?«

»A, Viktor Mihajlovič?« je vprašal gubernator. »Bi hoteli biti nadzornik?«

»No, seve, sijajen, human nadzornik bo,« ga je podprl mestni župan, medtem ko je požiral gobico in se mrgodil.

»Kaj je pa Rospo-opov?« je užaljeno zategnil Viktor Mihajlovič.

»Da, tristo zelenih, kam bi z Raspopovim?«

»Načelnik gasilcev naj bo, ne?«

»Načelnik gasilcev?« je iznenada prizdignilo Polesova. »Načelnik gasilcev? Jaz bom načelnik!«

»No, lejte, odlično! Pozdravljam vas. Odslej ste načelnik gasilcev.«

»Naj živi požarna bramba!« je ironično vzkliknil predsednik borznega odbora.

»Zakaj, vendarle,« je spregovoril velikodušni gubernator. »Ne, vendarle, marveč prav njega in nikogar drugega. Družbena dejavnost Carušnikova nam je dobro znana.«

»Seveda, seveda!« so zakričali vsi.

»Torej so volitve potrjene?«

Ko so glasovali, je dobil šest glasov. Eden se je vzdržal.

»Pozdravljam vas, gospod župan,« je spregovoril Kisljarski, ki mu je bilo brati z obraza, da se je vzdržal tudi to pot. »Pozdravljam vas!«

Carušnikov je bil ves mehak.

»Trebalo se bo malo okrepčati, vaša ekselencija,« je dejal Djadjevu. »Polesov, skoči v »Oktober!« Imaš denar?«

Polesov je naredil skrivnostno kretanje ni odhitel. Volitve so za nekaj časa preložili. Nadaljevali so po večerji.

Za okrožnega šolskega nadzornika so določili bivšega direktorja plemiške gimnazije, zdaj antikvarja, Rospopova. Zelo so ga hvalili. Le Vladja je potem, ko je izpraznil tri kozarčke žganja, iznenada portestiral:

»Njega ne smemo voliti! Pri maturi mi je pritisnil čik iz logike.«

Planili so nanj.

»V tako odločilnem trenutku pa ti vidi samo sebe. Pomislite na domovino.«

Raspopov je bil izvoljen z vsemi glasovi ob enem vzdržanjem.

Kisljarskemu so ponudili mesto pred-

ILF IN PETROV

Dvanajst stolov

39

sednika borznega odbora. Ni ugovarjal, glasovanje pa se je iz previdnosti vzdržal.

Prebirajoč znanca in sorodnike so izvolili: policijskega komisarja, direktorja urada za mere, trošarinskega, davčnega in tovarniškega inšpektorja; imenovali so na izpraznjena mesta: okrožnega tožilca, predsednika, tajnika in članke sodišča; določili so predsednika zemeljske in trgovske uprave, varuštva nad otroki in končno predsednika stanovske uprave. Jelena Stanislavovna so izbrali za pokroviteljico društev »Kaplja mleka« in »Beli cvet«. Nikeša in Vladja so zaradi njune mladosti določili za posebne naloge pri gubernatorstvu.

»Dovolite!« je vzkliknil nenadoma Carušnikov. »Gubernatorju kar dva uradnika. A meni?«

»Za mestnega župana uradniki s posebnimi nalogami niso predvideni,« ga je vljudno zavrnil gubernator.

»No, tedaj tajnika!«

Djadjev je soglašal. Oglasila se je tudi Jelena Stanislavovna.

»Ali bi ne bilo mogoče...« je spregovorila. »Pri meni živi neki mladenič, zelo vrl in lepo vzgojen dečko. Sin madame Cerkesove... Zelo zelo vrl in sposoben... Zdej je brezposeln. Na borzi dela tiči. Celó knjižnico ima. Obetali so mu, da ga bodo te dni spravili v zvezo... Ga ne bi mogli vzeti k sebi? Mati bi vam bila zelo hvaležna.«

»Prosim, zakaj ne,« je milostno odgovoril Carušnikov. »Kako vi gledate na to, gospoda? Se strinjate? Mislím, da bi šlo.«

»Torej,« je dodal Djadjev. »Zdi se mi, da je to v glavnem vse. Takorekoč vse.«

»Pa jaz?« se je iznenada zaslíhal tanečnik, razburjen glas.

Vsi so se zasukali. V kotu je stal ob papagaju do kraja ozlovoljeni Polesov. Na črne veke so mu navrele solze. Vse je postalo zelo sram. Gostje so se v hipu spomnili, da pijejo žganje Polesova in da je sploh on eden glavnih organizatorjev stargorodske podružnice »Me-

Vsi so planili nadenj.

»Vedno ste bili levičar. Poznamo vas.«

»Gospoda, kakšen levičar neki?«

»Poznamo vas, poznamo!«

»Levičar!«

»Vsi Zidje so levičarji!«

»Zaboga, gospoda, teh šal ne razumem!«

»Levičar, levičar, ne skrivajte!«

»Ponoči se mu v snu prikazuje Miljukov!«

»Kadet! Kadet!«

»Kadeti so prodali Finsko,« je na vsem lepem zarjul Carušnikov. »Od Japoncev so jemali denar. Hujskalj so vzhodne narode!«

Kisljarski ni prenesel plohe neosnovanih obtožb. Predsednik borznega odbora je blede in bliskajoč z očmi zagrabil za stolov naslon in z gromovitim glasom zavpil:

»Vselej sem bil oktjabrist in pri tem ostanem!«

Začeli so pretresati, kdo pripada kakšni stranki.

»Gospoda, najprej demokracija,« je izjavil Carušnikov. »Naša mestna uprava mora biti demokratična. Toda brez kadetov. Dovolj sramote so nam napravili sedemnajstega leta.«

»Upam,« je strupeno vprašal gubernator, »da med namj ni tako imenovanih socialnih demokratov?«

Bolj levo kot oktjabristi, ki jih je na sestanku zastopal Kisljarski, ni bil nihče usmerjen. Carušnikov se je razglasil za »sredinca«. Na skrajni desnici je stal načelnik gasilcev. Bil je tako desno usmerjen, da še vedel ni, h kateri stranki pripada.

Spregovorili so o vojni.

»Če ne danes pa jutri,« je dejal Djadjev.

»Vojna bo, bo.«

»Svetujem, da se založite s tem in onim, da ne bo prepozno.«

»Mislíte?« se je vznemiril Kisljarski.

»Kaj pa vi meníte? Mar mislite, da bo za časa vojne mogoče kaj dobiti?«

1		2		3		4	5	6		7	8	9									
								10			11										
12		13		14		15	16				17										
		18					19		20		21										
22	23					24															
25							26				27										
		28	29	30		31					32		33								
34	35								36		37	38		39							
40						41			42		43										
44		45							47				48	49	50		51	52	53	54	55
							57				58			59							
60					61			62	63				64	65						66	
		67				68							69							70	
		71			72						73								74		
75	76			77					78	79		80					81				
82			83			84	85	86			87				88						
89			90								91					92				93	
94		95															96				
97										98						99					100
101				102		103	104			105			106	107						108	
109		110				111			112			113									
114			115								116									117	
	118					119			120			121		122	123	124				125	
126					127			128		129	130										
131				132					133				134								

Nagradna križanka »Praznik Kočevja«

Vodoravno: 1. moralist, etik; 7. hitra hoja; 10. skrivno delovanje in ustrezna organizacija;

12. priimek in ime odposlanca, ki se je udeležil prvega Zbora odposlancev slovenskega naroda, takrat član Vrhovnega plenuma in Izvršnega odbora OF; 17. ploskovna mera; 18. kesanje; 19. slemenska čela pri starih svetiščih; 22. ilegalno ime za pesnika Otona Župančiča, ki je bil na prvem Zboru odposlancev slovenskega

naroda izvoljen v Plenum Oslobojilne fronte slovenskega naroda; 25. večja lesena posoda; 26. oče; 27. starejša vprašalnica; 28. izpuščaj; 32. domača istrska žival; 34. ime in priimek člana delovnega predsedstva prvega Zbora odposlancev slovenskega naroda ter sekretarja Izvršnega odbora OF slovenskega naroda (na na-

ši fotografiji); 39. pod; 40. predlog; 41. egipčansko božanstvo; 42. del obraza; 44. in 82. dogodek, kateremu je posvečena naša križanka in je eden mejnikov slovenskega revolucionarnega gibanja; 56. trske; 57. moč; 58. moško ime; 59. samo oni; 60. vsiljujem; 61. kratica za Lovske novice; 62. iransko mesto južno od Teherana,

Deset let kočevske občine (1953—1963)

NAD TRIKRAT VEČJE OBMOČJE

Območje občine Kočevje se je v zadnjih desetih letih trikrat spremenilo (leta 1955, 1957 in 1960). Z vsako teritorialno katastrskim donosom — so občino uvrstili med pasivne, se pravi spremembo se je obseg občine povečal. Pred desetimi leti je merila občina 23.828 ha, letos pa 76.604 ha in je med največjimi v Sloveniji.

Po letu 1953 priključena območja — to so bili v glavnem predeli razdrobljenih kmetijskih in gozdnih površin z nizkim katastrskim donosom — so občino uvrstili med pasivne, se pravi med tiste, katerih narodni donodek je bil običajno pod republiškim povprečjem. Seje v začetju letu smo tonko napredovali, da se spet lanko uvrstimo med sreanje razvite občine.

Prebivalstvo v Kočevju in bližnji okolici narašča, medtem ko v ostalih kmečkih naseljih pada. Tako je v mestu in bližnji okolici število prebivalstva v zadnjih desetih letih naraslo na 10.427 (ali za 29,5%), v kmečkih naseljih pa padlo na 6.191 (ali za 16%). Na porast oziroma padec števila prebivalcev na posameznih območjih je vplival tudi gospodarski razvoj v Kočevju, kjer so se po letu 1953 ustanovila 4 nova podjetja (ITAS, INKOR, kemična tovarna in Kočevski tisk). Kazivjara in modernizirala pa so se tudi ostala podjetja. Nasprotno pa na podeželju ni opaziti (z izjemo na družbenih posestvih) napredka. Število zaposlenih se je povečalo od 3545 v letu 1953 na 4010, kolikor jih bo predvidoma zaposlenih letos.

Leta 1953 je znašal celotni dohodek v občini 2 milijardi 764 milijonov dinarjev (od tega 2 milijardi 649 v družbenem sektorju in 115 milijonov din v zasebnem sektorju kmetijstva, gostinstva in obrti), leta 1963 pa bo znašal (po planu, ki bo predvidoma dosežen in tekočih cenah) 12 milijard 987 milijonov dinarjev, od tega le 967 milijonov dinarjev v zasebnem sektorju.

Nad polovico celotnega dohodka (6 milijard 576 milijonov dinarjev) bo letos ustvarila industrija, medtem ko ga je leta 1953 opočutno pod polovico (milijardo 147 milijonov). v ostalih panogah pa se je v desetletnem obdobju povečal celotni donodek tako: kmetijstvo od 371 milijonov na milijardo 299 milijonov, gozdarstvo od 409 milijonov na milijardo 42 milijonov, gradbeništvo od 267 milijonov na 712 milijonov, promet od 107 milijonov na 750 milijonov, trgovina od 36 milijonov na 364 milijonov dinarjev, gostinstvo od 79 milijonov na 307 milijonov, obrt od 194 milijonov na 841 milijonov in komunala od 38 milijonov na 128 milijonov dinarjev.

V DESETIH LETIH SKORO 9 MILIJARD DINARJEV ZA GRADNJE GOSPODARSKIH OBJEKTOV IN NJIHOVO OPREMO

Od leta 1953 do 1963 smo vložili v kočevski občini v gradnjo gospodarskih objektov ter za nakup strojev in ostale opreme 8 milijard 691 milijonov dinarjev. Po posameznih panogah pa je bilo vloženi investicij v: industrijo 3 milijarde 837 milijonov dinarjev (za rekonstrukcijo rudnika milijardo 144 milijonov, za kemično tovarno 921 milijonov dinarjev, Inles 547 milijonov dinarjev, Elektro 356 milijonov, Itas 339 milijonov itd.), v kmetijstvo milijardo 748 milijonov dinarjev (KGP in KZ), v gozdarstvo milijardo 314 milijonov dinarjev, v gradbeništvo 369 milijonov, v promet 708 milijonov, v trgovino 170 milijonov, v gostinstvo 58 milijonov, v obrt 225 milijonov in komunala 262 milijonov (od tega za vodovod 249 milijonov).

NARODNI DOHODEK:

PRIBLIŽUJEMO SE REPUBLIŠKEMU POVPREČJU

Po narodnem dohodku na prebivalca smo prejšnja leta zelo občutno zaostajali za okrajnim in republiškim povprečjem. Še lani je bil narodni dohodek na prebivalca v naši občini 292.193 din (v okraju 347.882 din, republiki 351.862 din in zvezi 184.460 din), medtem ko bo znašal letos predvidoma že 353.231 din. Zal nimamo podatkov za okraj, republiko in zvezo. Vse pa kaže, da ne bomo več dosti zaostajali za okrajnim in republiškim povprečjem. K temu bo največ pripomogla nova kemična tovarna v Kočevju.

VEČ PRISTOJNOSTI — VEČJA PRORAČUNSKA POTROŠNJA

Omenili smo že, da se je občina Kočevje od leta 1953 dalje večala po obsegu, hkrati s tem pa je dobivala tudi vedno večje pristojnosti. Prav zaradi tega je vzporedno naraščala tudi proračunska potrošnja, ki je znašala leta 1953 le nekaj preko 7 milijonov dinarjev, leta 1960 že 193 milijonov dinarjev, letos pa bo predvidoma znašala skoro 450 milijonov dinarjev. Glavne postavke proračunskih izdatkov so: prosveta, šolstvo, socialno varstvo, zdravstvo, državna uprava, komunala dejavnost, negospodarske investicije, dotacije (zavodom, organizacijam, društvom, skladom in ostalim), obveznosti in garancije.

NAJMOČNEJŠI STANOVANJSKI SKLAD

Vse do leta 1957 občina ni imela lastnih skladov, v tem letu pa je imela 4, medtem ko jih ima danes že 10. Leta 1957 je bilo porabljenih iz skladov 116 milijonov dinarjev, letos pa bo predvidoma 732 milijonov dinarjev. Najmočnejši bo letos stanovanjski sklad, ki bo razpolagal z nad polovico sredstev vseh skladov (383 milijonov dinarjev), za njim pa sta šolski sklad 179 milijonov dinarjev, investicijski sklad 69 milijonov dinarjev in drugi (cestni, kmetijski, gozdni, gasilski, sklad za komunalne potrebe družbenega standarda, sklad skupnih rezerv gospodarskih organizacij in sklad nacionaliziranih nepremičnin).

ŠE NEKAJ ZANIMIVIH ŠTEVILK ZA ZADNJIH 10 LET

STANOVANJA: Zgrajenih 611 (enosobnih 89, dvosobnih 421, trosobnih 101) v družbenem in 114 (3 enosobna, 70 dvosobnih in 41 enosobnih) v privatnem sektorju. Vanje se je vselilo 2200 ljudi.

ŠOLSTVO: Leta 1953 na učenca in dijaka 1,71 kvadratnega metra šolskega prostora, letos le 1,17 kvadratnega metra na učenca.

ZDRAVSTVO: Napredovalo le v kadru. Leta 1953 zaposlenih 13 ljudi z visoko, višjo in srednjo medicinsko izobrazbo, letos pa 36.

RDEČI KRIZ: Usposobili za nudenje prve pomoči in domačo nego bolnika 1890 mladincev in mladink. Prostovoljnih krvodajalcev 5283.

1. novembra bo predvidoma dograjena druga 500 kubična celica kočevskega vodnega rezervoarja na pobočju Mestnega vrha, ki so jo začeli graditi 15. avgusta. Predno bo dograjen, bo potrebno še opraviti nekatera druga dela (instalacije, zasip).

PROSVETA: Zgrajeni oziroma prenovljeni prosvetni domovi v Stari cerkvi, Livoldu, Dolgi vasi in Fari. Leta 1953 v prosvetnih domovih 996 sedežev, 2 kinematografa in 9931 knjig v knjižnicah. Letos 1826 sedežev, 5 kinematografov in 15.608 knjig.

TELESNA VZGOJA: Zgrajen dom telesne kulture, kegljišče, športno strelišče in več športnih igrišč na prostem.

POTROŠNJA ELEKTRIKE NAGOŠPODINJSTVO: Leta 1953 151 kWh, letos 544 kWh.

POTROŠNJA VODE NA GOSPODINJSTVO: Leta 1953 82.650 l, letos 101.650 l.

ZASEBNA MOTORNA VOZILA: Leta 1953 so imeli zasebniki 25 osebnih avtomobilov in 48 motornih koles, letos pa 221 osebnih avtomobilov, 332 motornih koles in 380 mopredov.

OTROŠKO VARSTVO: Leta 1953 sta bili 2 otroški ustanovi s 135 varovanci, letos jih je 6 z 268 varovanci.

RADIJSKI IN TELEVIZIJSKI SPREJEMNIKI: Leta 1953 je bilo na območju občine 786 radijskih sprejemnikov in nič televizijskih, letos pa imamo 3.495 radijskih in 263 televizijskih.

CESTE: V zadnjih desetih letih smo zgradili 14,7 km kadamskih cest in nad 16 km asfaltiranih in kockanih.

PLOČNIKI: V zadnjih desetih letih smo zgradili 2500 m peskovitih in 1650 m asfaltnih pločnikov.

MESTNE ZELENICE: V zadnjih desetih letih urejenih 28.400 kvadratnih metrov zelenic.

PARKIRNI PROSTORI: V desetih letih urejenih 1170 kvadratnih metrov parkirnih prostorov.

KANALIZACIJA: Glavne uredili v desetih letih preko 1 km in 3153 m mestnega omrežja.

Občinska skupščina Ribnica

POT DO NAPREDKA

Ribniška komuna si v zadnjih letih prizadeva najti najkrajšo pot do hitrega gospodarskega razvoja in napredka na vseh področjih, pri tem pa mora najti tako pot, ki je za njo dosegljiva. Razpoložljivi podatki kažejo v tem obdobju visok porast industrijske in obrtne proizvodnje, kar bo nujno razvijati še naprej. Tako bodo, poleg dviganja narodnega dohodka, v glavnem tudi lahko zaposlili odvisno delovno silo, ki se bo sproščala v kmetijstvu, kajti le-to se vedno bolj vključuje v družbeni sektor in postaja druga veja gospodarstva.

V industriji je najmočneje zastopana lesna industrija in doseže polovico dohodka cele občine. Investicije lesnega kombinata Inles so po sedemletnem planu predvidene v višini ene milijarde, v glavnem pa so namenjene rekonstrukciji obratov ter izpopolnitvi z novimi -modernimi stroji. Inles je tudi največji izvoznik v komuni.

Z novogradnjo objektov za Pletilnico žičnih mrež Sodražica in z nabavo novih strojev bo podjetje podvojilo svoje kapacitete. Podoben vzpon bo napravilo tudi Kovinsko podjetje, ki v glavnem izdeluje težke gradbene naprave ter bo z novogradnjo in nabavo novih strojev dosegel dvakratno sedanjo proizvodnjo. Dobro se

tudi uveljavlja obrat Žičnica, kjer je predviden porast proizvodnje v primerjavi z lanskim letom za 200 %.

Komuna bo morala posvetiti posebno pozornost kmetijstvu in gozdarstvu. Podružabljanje se plansko realizira. Pri KZ je sedaj arondiranih okrog 200 ha obdelovalne zemlje. Kmetijske površine pa bo treba pridobivati tudi vnaprej, tako da bi lahko vzrejali okrog 800 glav živine (predvidene investicije v višini 50 milij. din). KZ je stavila v svoj program tudi vzrejo prašičev na dolnjevaškem polju (letno do 2000). Podarek v kmetijski proizvodnji je dan predvsem živinoreji in ustreznim kulturam in posevkom tako na družbenem kakor tudi na privatnem sektorju.

Podoben primer kot pri podružabljanju kmetijskih površin se pojavlja tudi pri podružabljanju gozdne proizvodnje v zasebnem sektorju, ki tvori na tem področju pretežno večino. Tu nastopa okrog 2000 lastnikov gozdov, ki so nujno potrebni bazični lesni industriji v Ribnici.

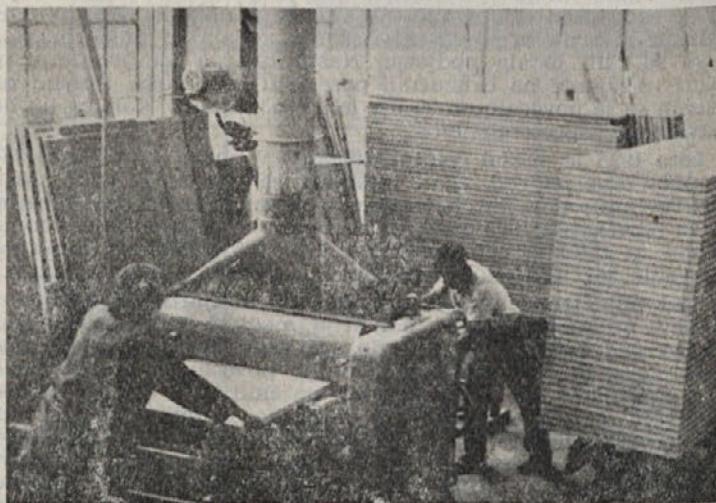
Poleg teh dveh panog velja omeniti za ribniško komuno še gostinstvo in turizem kot perspektivno gospodarsko vejo, posebno zdaj, ko se bodo z novo cesto odprle široke možnosti za razvoj turizma v teh

krajih. Z novo kavarno v gradu in dograditvijo restavracije (ter adaptacijami ostalih obratov) bo gostinska mreža zadostila najosnovnejšim potrebam gostov.

Turizem ima v ribniški komuni vse pogoje za razmah. Poleg slikovitosti pokrajin, obogatenih z različnimi kulturnimi, zgodovinskimi in naravnimi vrednotami in spomeniki,

tem samo še omenimo obnovljeni grad z letnim gledališčem, kjer je vsako leto tradicionalni ribniški kulturni festival.

Tudi na področju komunalne izgradnje in negospodarskih investicij so predvidena večja dela. Letos dokončujejo dva stolpiča, v pripravi pa je gradnja še dveh. Prihodnje le-

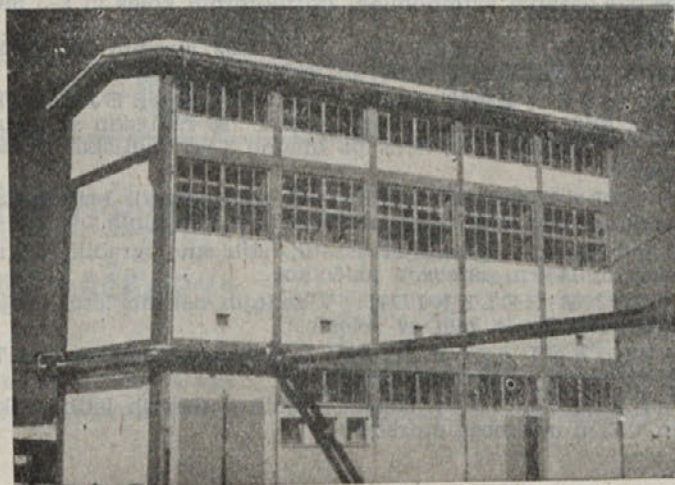

V obratu vezanih vrat v Ribnici (INLES)

so številnim turistom na voljo tudi turistične postojanke na Travnih gori, Grmadi, jamarška kočja pri Francetovi jami itd. Značilna posebnost ribniškega turizma pa so vsekakor že daleč naokrog priznani spominki, miniaturni izdelki že izumirajoče suhe robe. Naj pri

to bodo v Ribnici gradili gozdarski dom in dom JLA. Večje investicije so predvidene (predvsem v obliki komunalnih samopriskupkov) za ureditev komunalnih naprav, vodovodov in kanalizacij v Loškem potoku, Gregorju in drugod.

„MELAMIN“ KEMIČNA TOVARNA KOČEVJE

Vam priporoča svoje kakovostne izdelke:

»MELAPAN« PLOŠČE

1250 X 2750 X 1,3mm

za pohištvo, obloge sten, za oblogo železniških vagonov, za ladjedelnitvo, hladilnike, prodajne pulte in ostalo. 28 različnih vzorcev v svetli, polmatirani in matirani površini.

Cena: 3300 din za 1 kvadratni meter vključno embalaža.

»KOMELOLE« PS, KT, CN in MM

za industrijo barv in lakov

»KATEMEL« A, B in D

melaminske mase za prešanje

»KATEFLEX« S-350, S-10, S-12, S-16 in S-18

kaširano platno za čevljarstvo industrijo

»MELAMINSKE FOLIJE«

za oplemenitenje lesa

»LEPILO« M-3 in M-4

ZAHTEVAJTE PONUDBE IN PROSPEKTE!

SE PRIPOROČA »MELAMIN« KEMIČNA TOVARNA KOČEVJE

INLES

kombinat lesne industrije

Ribnica

PROIZVAJA:

- ŽAGAN LES VSEH VRST
- ŠOLSKO IN PISARNISKO POHIŠTVO
- STAVBNO POHIŠTVO VSEH VRST
- KLASIČNO IN FURNIRSKO EMBALAZO
- GALANTERIJSKE IZDELKE ZA DOMAČE IN TUJE TRŽIŠČE

Čeprav živimo na izrazito gozdnem področju, nimamo pomembnejše lesnopredelovalne tradicije. Na kočevsko-ribniškem področju pravzaprav do konca vojne niti ni bilo lesnopredelovalnih obratov, razen nekaj žag, ki pa so opravljale le prvo fazo — žaganje hlodovine.

Naše veliko lesno bogastvo smo načrtno pričeli izkoriščati šele po vojni z razvojem lesne industrije, z ustanavljanjem obra-

tov, ki so poleg razreza lesa skrbela tudi za nadaljnjo, dokončno predelavo lesa.

Če pogledamo razvoj lesne industrije našega območja v zadnjih desetih letih, vidimo, da je storjen posebno velik korak, predvsem z združitvijo vseh obratov v kombinat INLES preteklo leto. Proizvodnja na vseh obratih kočevsko-ribniškega področja je 1955. leta znašala 657.396.000 din, letos pa bo doseženih že dve milijardi 983.606.000 din. Vrednost proizvodnje se je torej povečala v desetih letih za 455 %. Proizvodnja se je povečala od leta 1961 (pred združitvijo) do letos za 26 %. Tako povečanje realizacije je naša lesna industrija dosegla že z delno specializacijo posameznih obratov in z delno dopolnitvijo strojnega parka.

V perspektivnem razvoju do leta 1970 naj bi se bruto dohodek dvignil na tri milijarde 827 milijonov din ali za 28 %. Razvoj bo temeljil na istem principu kot doslej: specializacija in modernizacija obratov. S tako organizacijo dela bo podjetje lahko tudi ustvarilo najmanj za 100 % večji čisti dohodek in seveda dvignilo osebne prejemke, kar bo spel temelj za nadaljnje investiranje nove industrijske predelave lesa.

Podjetje ima tudi precejšen delež v izvozu, saj je v tem drugo lesnoindustrijsko podjetje v Sloveniji. INLES izvažata letos za milijon 600 tisoč dolarjev svojih izdelkov, kar mu zopet daje trdno osnovo za uvoz modernih lesnopredelovalnih strojev. Z rekonstrukcijo se bo izvoz predvidoma povečal na približno dva milijona dolarjev.

Poseben problem za lesnoindustrijski kombinat so strokovnjaki; manjka jim precej nižjega, srednjega in visokokvalificiranega kadra v proizvodnji in v tehničnem sektorju. Da bi izpolnili to vrzel, stipendirajo okrog 20 študentov, v okviru lastnega izobraževalnega centra pa bodo pričeli oktobra izobraževati ljudi tudi v delovodskih šolah in na delovnih mestih. S tem nameravajo usposobiti ljudi za tista delovna mesta, kjer delajo že sedaj, nimajo pa potrebne izobrazbe. Kdor se bo izkazal, bo imel možnosti za nadaljevanje študija.

Nemajhne težave imajo tudi s stanovanjskim problemom. Podjetje bi potrebovalo najmanj 70 stanovanj; v Kočevju so letos pridobili 17 stanovanj, v Ribnici 6, prihodnje leto pa še 20 stanovanj v stolpiču. Potrebe po stanovanjih se ne kažejo samo v Ribnici in Kočevju, ampak tudi po ostalih obratih, najbolj v So-dražici in v Loškem potoku.

Kmetijsko gozdarsko posestvo Kočevje

KMETIJSKA PANOGA:

● Osnovna dejavnost:

- Kmetijski obrat Cvišlerji
- Kmetijski obrat Koprivnik
- Kmetijski obrat Livold
- Kmetijski obrat Mlaka
- Kmetijski obrat Stari log
- Kmetijski obrat Draga
- Mlekarna Kočevje

● Pomožna dejavnost:

- Delavnice Breg
- Avtopark

- Skladišče in prodajalna Zagreb
- Mešalnica močnih krmil
- Uprava podjetja s centralnim skladiščem

GOZDARSKA PANOGA:

● Osnovna dejavnost:

- Gozdni obrat Kočevje
- Gozdni obrat Mozelj
- Gozdni obrat Stara cerkev

- Gozdni obrat Grčarice
- Gozdni obrat Podpreska
- Gozdni obrat Velike Lašče
- Uprava gojitvenega lovišča Rog
- Špedicija Kočevje
- Špedicija Ribnica
- Obrat gozdne mehanizacije
- Oddelek za urejanje gozdov

● MESARIJA IN KLAVNICA

● REŽIJSKA GRADBENA SKUPINA

★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★

ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★

Zbor odposlancev slovenskega naroda, ki je zasedal v Kočevju od 1. do 3. oktobra 1943. leta, je postavil trdne temelje nove družbene ureditve. Zbor svobodno izvoljenih odposlancev, ki je bil prvič v zgodovini slovenskega naroda sredi sovražnikovih postojank, je ocenil dotedanji razvoj

narodnoosvobodilne borbe in začrtal nadaljnjo pot osvobodilnega gibanja.

Ob pomembni obletnici čestitamo vsem delovnim kolektivom, občanom in preživelim odposlancem. Cenjenim odjemalcem se priporoča

RUDNIK RJAVEGA PREMOGA KOČEVJE

TRGOVSKO PODJETJE

TRGOPROMET Kočevje

s prodajalnami na drobno in debelo in centralnim skladiščem čestita cenjenim odjemalcem, poslovnim prijateljem, delovnim ljudem in občanom za občinski praznik in 20-letnico Zbora odposlancev slovenskega naroda ter se še naprej priporoča

TRGOPROMET Kočevje

Čestitkam za 20-letnico zgodovinskega Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju se pridružuje tudi kolektiv

*Komunalne skupnosti
socialnega zavarovanja
Kočevje – Ribnica*

Vsem zavarovancem občin Kočevje in Ribnica želimo obilo zdravja in še veliko delovnih uspehov

★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★

Križanka Po dvajsetih letih

pristanišče na Labradorju; 64. ja-
dranski otok južno od Zadra; 66.
tuje moško ime; 67. znana sloven-
ska tovarna; 68. nujen, pereč; o-
ster; 69. dobljena bitka; 70. so-
glasnik in samoglasnik; 71. nikal-
nica; 72. število; 73. premik; 75.
prislov in veznik; 77. osebni za-
imek; 78. kratica za Erjavčevo ko-
čo; 80. vrsta ogrlice; 88. matema-
tični izraz; 89. dva različna so-
glasnika; 90. član nekdanjega ita-
lijanskega rodu; 91. mešanci črnih
in belih staršev; 92. vodno rastli-
nje; 94. predsednik delovnega
predsedstva prvega Zbora odpo-
slancev slovenskega naroda v Ko-
čevju, sicer sekretar upravne ko-
misije SNOO; 96. naslov ene od
nagrajenih popevk z letošnjega
blejskega festivala; 97. kratek ra-
dijski program; 98. ljubkovalno
žensko ime; 99. kratica za Mestno
smučarsko društvo; 100. skrajni
konec suhe zemlje; 101. povratno
osebni zaimek; 102. glavno me-
sto Grčije; 105. veznik; 106. oseb-
nost iz grške mitologije (Prometeus);
109. vojvodinsko mesto ob
Tisi; 111. pritrdilnica; 113. čestit-
ka; 114. udeleženec prvega Zbo-
ra odposlancev slovenskega naroda,
takrat član Vrhovnega plenuma
in Izvršnega odbora OF; 117.
oranje; 118. slovenski pesnik (Dra-
gotin); 119. rt in mesto na Fin-
skem; 120. nikalnica; 121. mesto
na jugu Nemčije; 125. odeja; 126.
ogrnjenik na Siciliji; 127. moško
ime; 129. premišljen načrt ravn-
anja, vojna umetnost; 131. prvi
del besede diagram; 132. žuželka
z bolečim pikom; 133. prostor
pred hišnimi vrati; 134. skrajno-
sti.

Navpično: 1. Zgodovinski
Cankarjev rek, geslo Zbora odpo-
slancev slovenskega naroda, ki je
še sedaj v Seškovem domu v Ko-
čevju, tako kot 1943. leta med za-
sedanjem; 2. priučen; 3. klic na
pomoč; 4. osebni zaimek; 5. geo-
metrijski lik; 6. glasbena nota; 7.
igralec taroka; 8. zanos, polet; 9.
znamenit rimski cesar; 11. po-
gon; 13. albansko mesto ob isto-
imenskem jezeru; 14. konica; 15.
kratica za In tako naprej; 16. pri-
prava za kadilce; 20. dolžinska
mera; 21. nemški predlog; 23. gr-
ška črka; 24. staja, lesen obod pri
vodnjaku, jasa; 29. vrsta ame-
riških lešnikov, živalski glas; 30.
dva različna soglasnika; 31. ime
znamenitega jugoslovanskega pi-
satelja (Krleža); 33. samoglasnik
in soglasnik; 35. dlake nad očmi;
36. žensko ime; 37. vrsta barvila;
38. pionir slovenskega planinstva;
43. preprosta naprava za pridobiva-
nje morske soli; 45. slovensko
mesto, ki ga je pred kratkim obi-
skal tudi Nikita S. Hruščov; 46.
letni čas; 47. pijača starih Slova-
nov; 48. sanje; 49. kratica za
Ljudski odbor; 50. navdušiti, vne-
ti; 51. soglasnik in samoglasnik;
52. udeleženec prvega Zbora od-
poslancev slovenskega naroda, ta-
krat član Vrhovnega plenuma in
Izvršnega odbora OF; 53. osebni
zaimek; 54. zimska padavina; 55.
odposlanica prvega Zbora odpo-
slancev slovenskega naroda, ta-
krat kandidat za CK KPS; 63. dva
različna samoglasnika; 65. vod-
na žival; 69. zgodba; 72. urad in
čas; 74. prostor za pokladanje
hrane živini; 76. samouki; 77. dvi-
ganje; 79. slovenski kraj; 80. ko-
sti v nogah; 81. vprašalnica; 83.
poljska reka, pritok Visle; 84. ru-
sko mesto na Terektskem hrb-

(Konec iz prejšnje številke)
»Kakšno pa je bilo življenje te-
daj v Kočevju?« smo vrtali dalje.
»Vse je bilo veselo in zadovolj-
no, v Kočevju je bila tedaj svo-
boda. Ljudje so hiteli po svojih
vsakdanjih opravilih, nam se je
pa zdelo, da je škoda časa, ki ga
z našo brezdelnostjo zapravljamo.

JAKOB PANTAR,
roj. 23. 7. 1901, padel 10. 2. 1945
pri Žužemberku v Cankarjevi
brigadi. Odposlanec. Organizator
NOB na Kočevskem od 1941

ko je klicala domovina vse naše
ljudi v boj za osvoboditev.

Zvečer so spet pripeljali avto-
mobili, še nič nismo vedeli, kam
nas bodo odpeljali. Pripeljali so
nas v Seškovo dom. Prišli so Ki-
drič, Kardelj in vsi ostali pred-
stavniki IOOP, okrožnih, rajon-
skih in terenskih odborov OF,
brigad in partizanskih odredov

tu; 85. znižana glasbena nota; 86.
dalmatinsko moško ime; 87. naj-
višji vrh na afriškem otoku Ma-
deira; 93. hribi; 95. kratica za
Grško društvo; 96. vrstilni štev-
nik; 99. sila; 103. slovnični izraz;
104. nabasan; 106. kolibe, steljni-
ki; 107. dva različna soglasnika;
108. kazalni zaimek; 110. torišče;
112. nedelaven; 113. železniška
kompozicija; 115. tuje žensko ime;
116. ime znane slovenske mladins-
ke ilustratorke (Potokar); 117.
dva enaka samoglasnika; 122. geo-
metrijski pojem; 123. iz, nekda-
nji; 124. perje pri repi, korenju
ali kolerabi; 125. vprašalni pri-
slov; 126. kratica za Ednino; 127.
igralna karta; 128. pripovedna
pesnitev; 130. kratica za Akade-
mijo glasbe.

(I. D. Gerêm)

Rešitve nagradne križanke poš-
ljite do 14. oktobra na uredništ-
vo. Med reševalce bomo izžrebali
naslednje nagrade:

1. 5.000 din
2. 4.000 din
3. 3.000 din
4. 2.000 din
5. 1.000 din
- 6.—8. Knjižne nagrade

Izd žrebanja bomo objavili 18.
oktobra.

Slovenije. Prišli so zastopniki
AVNOJ, ZAVNOH, Glavnega šta-
ba NOV in POJ in vsi ostali. Tu-
di major Jones je bil med njimi.

»Kako pa je potekal Zbor?«

»To je pa nekaj, kar nismo še
nikoli doživeli. Tako veličastne-
ga zborovanja ljudi pa najbrž še
ni bilo! To je bilo samo eno ve-
liko veselje, sreča in zadovolj-
stvo, ki ga lahko občuti človek
na zborovanju ljudi. To je bila
sila in moč, ki jo do tedaj nismo
poznali. Tedaj, kar smo občutili
na kočevskem Zboru, ni mogoče
povedati, to je mogoče spoznati
samo tedaj, če je človek prisot-
ten.«

Odposlanci so se spet vrnilo po
končanem Zboru na svoje domo-
ve, na rajonske in okrožne odbore
OF in v enote NOV in POS
ter se spet naprej bojevali z nem-
škimi okupatorji, ki so kmalu po
Zboru prodrli na osvobojeno oze-
mlje. Boj se je nadaljeval, padali
so sinovi in hčere našega naroda,
padali so otroci, padlo je tudi
precej odposlancev slovenskega
naroda, ki so bili na Zboru v Ko-
čevju in so padli potem v boju
z nemškimi okupatorji in našimi
domačimi izdajalci.

Viktor Mokorel (Zmago) je pa-
del v letu 1944, bil je sekretar
Rajonskega komiteja Sodražica.

Ignac Strnad iz Zdenske vasi v
Dobrepolju je ves izčrpan umrl
v ameriški bolnici v Nemčiji, ko
je bil že rešen iz nemškega kon-
centracijskega taborišča. Nemci in
naši domači izdajalci so ga prijeli
22. julija 1944 skupno z nje-
govo ženo, ki je umrla v koncent-
racijskem taborišču v Nemčiji.
Zapustila sta šest nepreskrbljenih
otrok.

Edvard Zakrajšek iz Ponikev je
bil 22. junija 1944 ubit od »črne
roke«, ki je ubila tudi njegova dva
sinova Edija in Dušana.

Jernej Jaklič iz Karlovice je bil
ubit 18. novembra 1944 od »črne
roke« na Blokah.

Alojz Prijatelj iz Vinic pri So-
dražici je bil ubit pri Urhu pri
Ljubljani v zloglasni mučilnici
naših domačih izdajalcev.

Tone Majnik je padel v letu
1944 v Ribnici.

Jakob Pantar iz Mozlja je pa-
del leta 1945 v borbi z Nemci.

Viktor Pogorelec iz Dolenje vasi
je padel leta 1944 v Veliki gori
nad Belo steno.

Jagodic Alojz, padel v Rogu
oktobra 1943.

Kristino Škrjanc iz Šalke vasi
so Nemci poleti 1944 odpeljali v
Nemčijo, zgorela je v kremato-
riju.

V boju z nemškimi okupatorji
in domačimi izdajalci je padla če-
trtina odposlancev iz naših kra-
jev. Skoro vsi odposlanci, ki so
bili na Kočevskem Zboru, so se
odločno borili ves čas do kapitu-
lacije Nemčije in naše dokončne
svobode.

V povojnem času so zaradi iz-
črpanja in slabega zdravja umrli
naslednji odposlanci iz naših kra-
jev:

Janez Goršič iz Stare cerkve,
Franc Gregorič iz Velikih Poljan,
Polde Knapič iz Šalke vasi, Stane
Knavs iz Kočevja, Janez Kožar
iz Turjaka, Alojz Novak iz Ma-

hovnika, Ignac Henigman iz Pri-
orice.

Umrla sta tudi Boris Kidrič in
Angelca Očepek.

Tako je blizu polovica odposlan-
cev iz naših krajev dalo svoje
zdravje in življenje za svobodo
slovenskega naroda.

V času, ko sta Hitler in Musso-
lini zapisala slovenski narod smr-
ti in propadu, je ta narod pod
vodstvom KPS in OF pokazal
naddeloško moč in se dolga štiri
leta boril kot največji narodi

ALOJZ JAGODIČ,
padel v Rogu oktobra 1943

sveta za svojo svobodo. Narod, ki
je bil tisoč let zatiran in poniže-
van, je vstal in si v krvavi borbi
z nasiljem priboril dostojno me-
sto vseh naprednih ljudskih sil
sveta za življenjski obstoj člove-
ka. Slovenski narod je uresničil
spev Franceta Prešerna, ki je de-
jal:

»Otrok kar ima Slava,
vsi naj si v roke sežejo.

Da oblast
in z njo čast,

obilnost bodo naša rast!«

Vse to je danes naš razvoj in
naše vsakdanje življenje.

P. Sobar

OTROK IN VZGOJA

Vzgojna sredstva so mnogovrst-
na. Posamezna vzgojna sredstva
lahko koristijo, prav tako pa tudi
lahko škodujejo. Pomanjkanje
prave mere v vzgoji je glavni po-
vzročitelj vzgojnih napak. Človek
se rad nagiba le k skrajnostim,
ki jih opazimo tudi pri vzgoji.

Starši so v svoji vzgoji preme-
hi ali prestrogi. Otrok postane ta-
ko preveč razvajen ali pa živi v
stalnem strahu. Otroku-razvajen-
emu starši prihranjujejo vse težko-
če in mu onemogočajo, da bi se
preizkusil in uril v samostojno
sti. Nagonsko se tak otrok postavi
za gospodarja v hiši, namesto
ljubezni pa vrača staršem sovra-
štvo, zakaj kot da bi se hotel ma-
ščevati za svojo z razvajanjem
zmanjšano življenjsko sposob-
nost.

NESPEČNOST

Vzrokov zanjo je več. Pogosto
ne moremo zaspiti zaradi preve-
like utrujenosti, razburjenja, pre-
obilne večerje ali tudi zato, če
smo popili preveč črne kave. V
primeru, če je nespečnost trajnej-
ša, a smo sicer zdravi, nam ko-
risti topla kopel pred spanjem.

Čestitkam ob pomembnem slovenskem prazniku, 20-letnici Kočevskega zbora, ki je postavil trdne temelje slovenske državnosti in dal smernice za nadaljnji razvoj narodnoosvobodilne borbe, se pridružujejo tudi

Računovodski biro Kočevje

Pogrebni zavod

Fotolik Kočevje

Lekarna Kočevje

Vrtnarija Kočevje

Čevljarstvo Kočevje

Bife „Gaj“ Kočevje

Kino „Jadran“ Kočevje

Ljudska knjižnica Kočevje

Splošno krojaštvo Kočevje

Gostilna „Rudar“ Šalka vas

Počitniška skupnost „Jelka“ Kočevje

Gostilna „Pri kolodvoru“ Stara cerkev

Delavsko uslužbenska restavracija Rudnik Kočevje

DINOS-Odpad Kočevje

Po dnevnih cenah odkupujemo vse
odpadne surovine za našo industrijo

Komunala Kočevje

*pozdravlja ob pomembni obletnici ose
naše delovne ljudi*

Ob praznovanju 20-letnice Kočevskega zbora odposlancev slovenskega naroda in za praznik občine Kočevje čestita vsem udeležencem zbora in občanom ter želi veliko uspeha

Komunalna banka

Ljubljana, podružnica Kočevje

Kmetijska zadruga

Kočevje z obrati

Izdelujemo vse vrste pohištva, opravljamo steklarska, tapetniška in druga dela

OPREMA

Kočevje

ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE INVALIDOV

Kočevje

- Vulkanplast
- Pletilstvo
- Žensko krojaštvo
- Sodarstvo
- Lesna galanterija

V obratih v Sodražici in Ribnici izdelujemo vse vrste žičnih mrež. Kupcem se priporoča

Pletilnica žičnih mrež

Sodražica

Obiskovalcem naših kinopredstav se priporoča

KINO SVOBODA

STARA CERKEV

Priporoča se

Tobačna tovarna Ljubljana — poslovna enota Kočevje

Cenjenim gostom sporočamo, da smo 24. avgusta odprli
KAVARNO V GRADU
Priporoča se

Gostinsko podjetje Ribnica

Občanom kočevske komune toplo čestita

Stanovanjska skupnost

Kočevje-mesto
s svojimi enotami

Prisrčne pozdrave ob obletnici Kočevskega zbora

Stanovanjska skupnost

Rudnik – Kočevje

★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★

Ob 20. obletnici zasedanja Zbora slovenskih odposlancev v Kočevju želi še mnogo poslovnih uspehov vsem svojim komitentom kolektiv

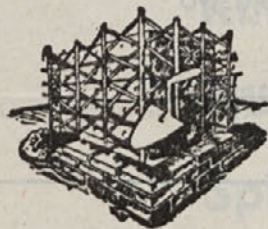
Službe družbenega knjigovodstva
pri Narodni banki Jugoslavije
podružnica Kočevje
s poslovalnico v Ribnici

Proizvajamo odlično apno, ki ga poznajo tudi po drugih republikah. Priporoča se

APNENICA

Dobrepolje

Ob 20-letnici Zbora odposlancev slovenskega naroda pozdravljamo občane ribniške in kočevske komune in jim želimo e veliko delovnih uspehov

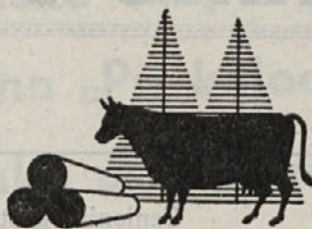

**GRADBENIK
RIBNICA**

Dsem zadrūnikom, kooperantom in ostalim delovnim ljudem čestitamo za 20-letnico Kočevskega zbora

**Kmetijska
zadruga**

Loški potok

Dsem našim potrošnikom čestitamo in se priporočamo tudi v prihodnje

**Pekarna
in slaščičarna
Kočevje**

ZDRAVSTVENI DOM KOČEVJE

Obilo zdravja in prijetno praznovanje vsem občanom
kočevske komune

Izdelujemo različno lesno galanterijo, v glavnem za izvoz

STOLARNA

VIDEM-DOBREPOLJE

**Vodna skupnost za vodno
preskrbo Kočevja in Ribnice**

v Kočevju

pozdravlja vse potrošnike in jim želi prijetno praznovanje

Pridružujemo se čestitkam ob obletnici Kočevskega zbora

KOMUNALA Ribnica

Uporabnikom motornih vozil nudimo usluge v našem bencinskem servisu v Žlebiču

Dsem delovnim kolektivom in občanom kočevske komune toplo čestitamo za veliki slovenski praznik

**ZAVOD
ZA ZAPOSLOVANJE
DELAVCEV Kočevje**

★ ČESTITKE ZA 20-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA ★

tovarna sukna

Tekstilana

Kočevje

Za zgodovinski praznik 20-letnico Zbora odposlancev slovenskega naroda, ki je bil od 1. do 3. oktobra pred dvajsetimi leti v Kočevju, čestitamo vsem delovnim kolektivom, občanom kočevske komune, poslovnim prijateljem. Cenjenim odjemalcem se priporočamo.

IZDELUJEMO:

- vse vrste prikolic in polprikolic nosilnosti od 8 do 26 ton
- prevozne cisterne za gorivo, mazut, vino do 26.000 l kapacitete
- prevozne siloze za cement
- prevozne containerje za cement
- specialne nizke prikolic do nosilnosti 60 ton
- polavtomatske betonarne do kapacitete 1000 l
- mobilne betonarne kapacitete 500 l
- betonske mešalce na kamionu kapacitete 2000 l
- betonske mešalce na kamionu kapacitete 3000 l
- stabilne silose za cement kapacitete od 10 do 500 ton
- kompletne pretovarne postaje za prašnate materiale poljubnih kapacitet

K o č e v j e

Delovni kolektiv

INKOP

Industrije kovinske opreme Kočevje

toplo pozdravlja vse udeležence proslave, predvsem pa udeležence Kočevskega zbora, borce in aktiviste. Priporočamo vsem udeležencem proslave, da si ogledajo tudi razstavo naših izdelkov v Domu telesne kulture, ki so odraz našega prizadevanja v splošnem razvoju gospodarstva na Kočevskem.

ELEKTRO

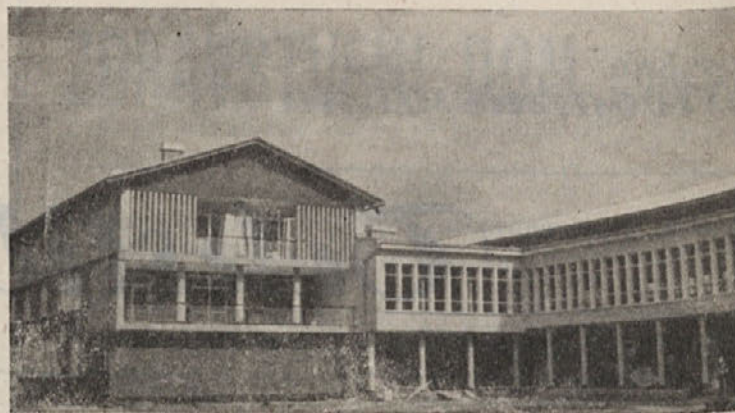

Potrošnikom električne energije želimo prijetno praznovanje obletnice Kočevskega zbora. Vsem delovnim ljudem in kolektivom želimo pri njihovem delu še veliko uspehov.

KOČEVJE

SGP »ZIDAR« KOČEVJE

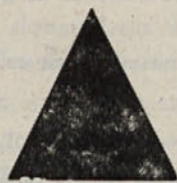
s sektorji: Reka, Ljubljana, Kočevje
in Avtostrojni park

Ena najlepših stavb SGP Zidar, ki je dograjena letos, je tudi novi dom telesne kulture v Kočevju

čestita za občinski praznik in 20-letnico prvega zbora slovenskih odposlancev vsem občanom in članom kolektiva z željo, da bi tudi naprej s skupnimi napori in sodelovanjem pomagali k še večjim uspehom in gospodarskemu napredku

»KOVINAR« KOČEVJE

čestita ob praznovanju 20-letnice Kočevskega zbora občanom in članom delovnega kolektiva, priporoča svoje usluge kleparske, ključavničarske, vodoinstalaterske in kovaške stroke ter stremi ob povečanih naporih k še večjim delovnim uspehom

gostinsko podjetje

HOTEL »PUGLED« KOČEVJE

s svojimi obrati toplo pozdravlja vse občane, predvsem pa goste, ki se bodo udeležili proslave zgodovinskega praznika občine Kočevje in vsega slovenskega naroda. Cenjenim gostom se priporočamo

KOVINSKO PODJETJE RIBNICA

PROIZVAJA:

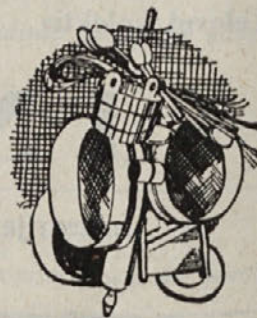
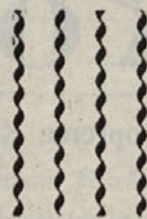
- DVOBRAZDNE OBRAČALNE PLUGE IKS
- ŽELEZNE SAMOKOLNICE Z GUMIJASTIM KOLESOM
- JAPANARJE Z GUMIJASTIM KOLESOM
- ŽELEZNE OPAŽE ZA GRADBENIŠTVO
- KONZOLNA DVGALA

V kooperaciji proizvajajo še:

- GRADBENA DVGALA
- 150, 200, 250 IN 500-LITRSKE MEŠALCE ZA BETON
- 2-TONSKO PREVOZNE ŽERJAVE VILICARJE

SUHA ROBA

Sodražica

se pridružuje čestitkam delovnih kolektivov ob prazniku 20-letnice Kočevskega zbora. Toplo pozdravljamo vse udeležence Zbora in goste, ki se bodo udeležili proslave

CENJENIM GOSTOM SE PRIPOROČA

Gostilna pri Kaprolu
SODRAŽICA

Ljudska restavracija z obratom »Jelka«
Kočevje

CENJENIM GOSTOM SE PRIPOROČAMO

(Nadalj, s str. 10)

nam pustili vino. Kakšna sprememba! Pred osemnajstimi meseci nas je ta narod sovražno gledal in nam grozil, danes pa nas objokuje in pomiluje. Žene in dekleta so nas spodbujale, naj pogrnemo.

Na poti od Eressanone proti Brennerju nas je neusmiljeno pral dež. Na italijansko-avstrijski meji smo vedrili v predoru, da bi nas dim od lokomotive skoraj zadušil, zato smo v naliivu morali nadaljevati pot. Na Brennerju, najvišji evropski železniški postaji (1372 m), nas je prevzel novi vodja transporta. Začel nas je šteti, toda joj... manjkala jih je skoraj polovica. Vodja transporta je ves penast od jeze hodil okrog nas in nam obljubljal, da nas bo dal vse postreliti. Končno se je pomiril. Iz obeh transportov so napravili enega. V Innsbrucku naši spremljevalci zopet sprašujejo, kaj z nami. Odgovor se glasi: »Naprej proti Münchenu!« V Münchenu zopet ne vedo, kaj bi z nami. Taborišče Dachau je prepolno, zato gremo dalje proti Salzburgu in Linzu. Ko dospemo v Linz, kjer so nas namerali poriniti v taborišče Mauthausen, dobimo končno pojasnila, da so trenutno v Nemčiji in Avstriji prenatrpana vsa taborišča in nas nimajo kam namestiti.

Preko Dunaja gremo dalje v Wiener Neustadt, od tam pa proti madžarski meji, od koder so

Spomini na internacijo

se zaslišale močne detonacije. Vrnemo se nazaj v Wiener Neustadt. Po dolgem čakanju se premakne-

hrane od Rdečega križa. Napijemo se vode, da je nekaterim kar slabo. Vsi srečni, da smo zopet na

vendar so jim napadi prekrizali račune.

Nemci so se nas končno naveličali preganjati in so nas predali ustašem. Ti so nas nagnali iz vagonov na neki travnik za zagrebško železniško delavnico. Ležali smo kar na golih, zmrznjenih

Iz taborišč, preganstev, iz gozdov so se vrnil na parušene domove in pričeli odstranjevati sledi vojne. Na sliki: čiščenje ruševin v Kočevju po vojni...

mo. Naš transport krene proti Sloveniji. V Mariboru dobimo po več kot enem tednu prvič nekaj

domači zemlji in z veselo novico, da se vračamo v Ljubljano, smo krenili na pot. Veselo so udarjala kolesa vagonov: »Domov, domov!« Toda ne za dolgo, v Zidanem mostu krene vlak proti Zagrebu. Začuden se sprašujemo, kaj pomeni vse to. Ko prispemo v Zagreb, se ponovi zopet staro vprašanje: »Kam s transportom?« Šele kasneje smo zvedeli, da so nas mislili predati v zloglasno taborišče Jasenovac,

čez noč nas je s svojo lesketajočo se belino prekrila slana. Da bi nam dali hrano, se ni nihče zmenil. Končno se je za nas zavzel Rdeči križ, ki je tudi izposloval, da smo se vrnil v Ljubljano. Težko snidenje z Ljubljano so nam zagrenili belogardisti, ki so nas obkoljene odpeljali v šolo na Ledino in Vič. Tu so nas z vsemi silami priganjali, da bi pristopili k beli gardi, toda brez uspeha!

I. Jereb

Po dvajsetih letih spet udarniško delo... za lepše Kočevje...

Trgovsko podjetje

Petrol Kočevje

se pridružuje čestitkam ob 20-letnici Kočevskega zbora z željo, da bi gostje in prebivalci naše komune prijetno praznovali naš praznik

Kmetijska zadruga Ribnica

- ◆ Lastna kmetijska proizvodnja (posestvo Ugar z obrati v Sodražici in Ortneku)
- ◆ Kooperacijska proizvodnja z odkupom
- ◆ Strojno-traktorska in transportna dejavnost
- ◆ Klavnica s prodajalnami v Ribnici, Dolenji vasi in Sodražici
- ◆ Gozdni obrat, ki opravlja gozdarsko službo v zasebnih gozdovih, odkupuje vse lesne asortimente, gradi gozdne komunikacije in v dveh destilarnah predeluje gozdno igličevje in jelkove storže v eterično olje

Stanovanjska skupnost

Uprava — Mehanični servis
Obrat družbene prehrane
Krpalnica in šivalnica
Otroški vrtec

Ribnica

PETNAJST LET AVTO KOČEVJE

POPRAVLJAJO VSE VRSTE VOZIL

Dobra uveljavitev v mednarodnem transportu

Govoriti o podjetju Avto Kočevje, se pravi govoriti o petnajstletnih naporih vsakega člana tega kolektiva, o dneh, ko so z znojem ustvarjali družbi in sebi boljše življenje. Podjetje je bilo ustanovljeno leta 1948, zaradi potreb povečane eksploatacije gozdnih zalog kočevskega in ribniškega območja.

Z ozirom na strukturo voznega parka podjetje v obdobju 1948—1954 ni evidentiralo znatnega napredka. V letu 1955 pa so razširili poslovanje na celotno ozemlje SFRJ ter se uveljavili tudi v tujini. To je pomenilo prelomnico v pogledu izvršenega dela, kot tudi v pogledu finančnih dosežkov bruto prometa, dohodka itd.

Ves čas obstoja podjetja je predstavljalo precejšnjo oviro nezmožnost planiranja investicij v transportna sredstva tovornega prometa. Podjetje je bilo, zaradi vzdrževanja težkih vozil, vezano v investicijskih nabavah izključno na uvez in je bilo odvisno od smernic uvozne politike, katera pa v preteklih letih ni bila najugodnejša.

DOBRO ORGANIZIRANA MREŽA POSLOVALNIC

Podjetje ima dobro organizirano komercialno mrežo poslovalnic v vseh glavnih mestih naše države, ki so povezane z upravo podjetja s teleprinterji, kar jim razen povezave doma omogoča tudi hitre dokumentarne intervencije v inozemskem poslovanju.

L. 1960 so obnovili vozni park z dvajsetimi vozili OM Super Orione, kar jim je dalo možnost, da se osvobodijo starih in iztrošenih nerentabilnih kapacitet. Tako imajo v letošnjem letu za 50 % manjši vozni park kot v letu 1960, predvideni rezultati pa bodo po oceni celo višji. Letos bodo lahko nabavili le malo vozil zaradi ostrih pogojev uvoza, čeprav ima podjetje sredstva, da bi s pomočjo investicijskih posojil, posebno pa za devizna sredstva, lahko nabavilo najmanj 20 velikih vozil.

AVTO Kočevje — Na poti v tujino

Bruto promet od leta 1953 je zelo porasel in to kljub temu, da so se prodajne cene iz leta v leto manjšale zaradi spremenjene strukture prevozov prevzetega blaga in ostre konkurence, ki vlada na področju cestnega prometa. To kaže iz leta v leto stopnjujočo storilnost in racionalnejše izkoriščanje kapacitet.

30 % VEČJI MEDNARODNI TRANSPORT

S svojim solidnim poslovanjem si je podjetje ustvarilo tudi stalne vezi na mednarodnem tržišču. Zlasti živahen mednarodni tovorni promet ima podjetje z Avstrijo, Zahodno Nemčijo, Italijo, Belgijo, Holandijo in celo z Madžarsko. Letos so povečali realizacijo v mednarodnem transportu za več kot 30 % v primerjavi s preteklim letom. S tem so ustvarili našemu narodnemu gospodarstvu lepa devizna sredstva. V letu 1958 je podjetje doseglo v mednarodnem poslovanju le 18.023 dolarjev, letos pa pričakujejo dosežek 267.000 dolarjev. Pri vseh teh uspehih pa moramo upoštevati tudi to, da je podjetje vsa ta leta poslovalo, v povprečju po številu in sposobnosti, z enakimi kapacitetami.

V avtomehanični delavnici podjetja je zaposlenih 70 delavcev, 25 pa je vajencev. V njej popravljajo tovorna vozila s priklopniki, osebna vozila, motorna kolesa, traktorje s prikolicami in kmetijske stroje. Izvršujejo pa tudi preglede traktorjev in traktorskih prikolic, v zadnjem času se potegujejo tudi za dosego tehničnih pregledov vseh motornih vozil, ki jih je na področju Ribnice in Kočevja nad 1400.

Mehanični servis Avto Kočevje se je letos preselil v nove, boljše prostore

Med enajstimi oddelki, ki jih ima delavnica, je tudi oddelek za generalna popravila motorjev in tlačilk, servisni oddelek za tovorna vozila, elektrostrojno obdelovalni, avtomobilarski, kleparski, avtokaroserijski, kovaški, ključavničarski, kovaški, ključavničarski in tapetniški. Podjetje opravlja tudi servisna dela za osebna vozila Zastava, Tomos in NSU-Preitis, imajo pa tudi splošni servis in perišče. Zaradi zmernih cen in solidnih uslug ima obrat iz dneva v dan več strank, ki jim pripeljejo v popravilo svoja vozila celo iz Gorskega Kotara, Novega mesta in Ljubljane.

POL MILIJONA PREVOŽENIH KILOMETROV

Sofer Milan Gornik je dober znanec evropskih cest, saj je s svojim zvestim spremljevalcem, avtomobilom Fiat 682 N-2, prekriziral Avstrijo, Nemčijo in Italijo. Lani je za svoje vestno delo prejel tudi diplomu. K podjetju je prišel leta 1953. Nekaj časa je delal v delavnici, potem pa se je preusmeril za šoferja. Od leta 1959 vozi na dolgih progah in je do sedaj prevozil približno pol milijona kilometrov. Samo v inozemstvu je napravil približno 130.000 km. Njegova nadaljša pot je bila od Ljubljane do Hamburga, ko je od avstrijsko-nemške meje prevozil 1000 km.

In kaj pravi sam o svojem težavnem poklicu? »Vesel sem, da delam v tako enotnem kolektivu, kot je naše podjetje. Šoferji smo vsi zainteresirani, da napravimo čim več kilometrov in da je vozilo čim bolj izkoriščeno. Lansko leto smo šoferji EE tovornega prometa izdelali program, kolikšno realizacijo mora doseči posamezno vozilo, oziroma koliko kilometrov mora napraviti posamezno vozilo. Vsi se trudimo in celo tekmujeemo, katero vozilo bo ustvarila čim večji dohodek in pri tem imelo čim manj popravil in stroškov. V takem kolektivu pa ima človek veselje delati.«

BOGATE PERSPEKTIVE SEDEMLETNEGA PLANA

Mnogo obetajoče so tudi perspektive, ki si jih je podjetje zadalo v sedemletnem planu. Ta zajema popolno obnovitev voznega parka in remonta, 100 % udeležbo voznega parka v mednarodnem transportu, povečanje deviznega priliva na 400.000 dolarjev ter povečanje sredstev za sklade in družbeni standard. Podjetju je že do sedaj uspelo vložiti mnogo sredstev za povečanje družbenega standarda delavcev in uslužbencev, mnogo so vložili tudi v izgradnjo stanovanj, v pomoč sindikalni podružnici itd.

Brez dvoma bo z rekonstrukcijo voznega parka ter mehanične in servisne delavnice kot tudi s stalno skrbjo nad racionalnim izkoriščanjem obstoječih kapacitet podjetju uspelo dosežke preteklih let še izboljšati. Porok za to pa so dosežki uspehi in zdrav, za racionalno gospodarjenje s sredstvi podjetja vedno pripravljen kolektiv šoferjev in avtomehanicov.

Osvobojeno ozemlje, ki se je sprostito ob italijanski kapitulaciji pred 20. leti, je močno razmahnilo našo politično dejavnost v vseh vaseh takratnega kočevsko-reškega rajona. Tudi naša vasica pod Snežnikom ni mirovala. Ustanovili smo SPZŽ, pionirsko organizacijo, Narodno zaščito, ZSM, gospodarsko komisijo pri TOOF. Naša oblast je živela in ustvarjala prve uspehe.

Nemalo pa smo bili veseli, ko smo zvedeli, da se bo v bližnjih oktobrskih dneh v Kočevju sestal prvi slovenski parlament in tako smo ugibali, kdo nas bo zastopal v tem zboru. Od Rajona smo dobili obvestilo, da se udeležimo sestanka in volitev odposlanca v nedeljo, 24. septembra pred 20. leti v Kočevski Reki.

Mladina in pionirji so za to priložnost lepo okrasili voz z zelenjem in zastavicami in vsi odrasli volivci smo se spravili na nam. To je bila lepa in zanimiva povorka, vso pot pa je odmevala partizanska pesem.

Sestanek je bil sklican za popoldne in kmalu po 13. uri smo se začeli zbirati od vseh strani, da opravimo svojo veliko dolž-

Volili smo odposlanca za Kočevski zbor

nost. Začel se je miting. Takratni sekretar tov. Zmago nam je pojasnil pomen tega dne in prvega parlamenta — Zbora odposlancev slovenskega naroda, ki bo v začetku oktobra v Kočevju in predložil, da izberemo za zastopnika tovariša Petra Grčo iz rajonskega odbora. Poznali smo ga že, saj je večkrat prihajal na naše seje in sestanke, bil pa je tudi odločen borec za delavske pravice, sam delavec iz Ljubljane. Z odobravanjem smo dvignili roke in mu tako poverili svoje glasove ter naloge in dolžnosti, da zastopa naš rajon, naše kraje, naše vasi in našo odločnost še naprej v borbi, ki naj prinese lepši čas in zmago.

Po volitvah smo ostali na slavnostnem prostoru, ki je bil sredi vasi in takrat je pokojni tov. Zmago zbral okoli sebe mladino in pionirje in zadonele so v že nastali mrak lepe partizanske pesmi, med njimi posebno še tista Zmagova, ki jo je pel najrajši: »Stoji v gori partizan...« Še sedaj ga v duhu vidim in čujem to

pesem. Tudi on ne živi več, dal je življenje za našo borbo kakor tudi naš kandidat tov. Peter.

Marjan Tratar-Učo

NOVA KOČEVSKA POSTA

Otvoritev bo jutri (petek) ob 10. uri. Več o novi pošti in avtomatični telefonski centrali v prihodnji številki

Jože Pečjak iz Dolge vasi

Kakor vsi odposlanci na Kočevskem zboru pred dvajsetimi leti se tistih časov še dobro spominja tudi Jože Pečjak, ki je tedaj zastopal na Zboru kočevsko-okrožje. Kaj takega, pravi, še nikdar prej in pozneje ni doživel, tako veliko, prisrčno, bratsko zborovanje. Kolikokrat je okupator govoril, da partizanov ni nikjer več, da ni vodstva, da slovenskega ljudstva skoraj ni več. Toda takrat smo videli, kaj je slovenski narod: neumrljiv, neuničljiv, uporen, voljan premagati njih pravilne ciljeve, kakor so jih premagovali poslanci, ko so se z vseh krajev prebijali skozi neverjetne težave na Zbor («Odposlanci s Primorske so zadnji prisšli,» pravi tov. Pečjak.

»Videli smo,« pravi, »da se ustvarja nekaj novega, lepega, česar naš narod doslej ni imel, nova oblast; to oblast pa smo postavljali mi, se pravi vsi naši ljudje...»

Bil sem zelo ponosen na to, da so me izvolili za delegata na Ko-

čevski zbor, ponosen sem pa tudi na to, da nas je še toliko dočakalo 20-letnico našega Zbora in da lahko gledamo sadove tega zbora in truda in dela nas vseh.«

GRAD GORI . . .

(Nadalj. s 6. strani)

Brigada se je na kamionih odpeljala iz Kočevja v noči od 12. na 13. sept., zjutraj pa so pri Rašici naleteli na belo zasedo. Prešernovci so poskakali s kamionov in se razvili v strelce ter potiskali belčke proti Turjaku. Od 14. do 19. septembra je brigada vodila srdite boje in se korak za korakom bolj bližala trdnjavi. Beli so še vedno upali v pomoč iz Ljubljane. Ko pa je zadnji dan borbe podprla partizane težka italijanska artilerija, je bila usoda brigade Krim zapečaten.

Ze pred napadom so partizani razpršili Cerkvenikovo brigado Triglav, tako da so ostali le belčki za grajskimi zidovi. Med tem pa, ko so se oni borili za življe-

lje, so beli voditelji v Ljubljani skupno z generalom Rupnikom premlevali politične dogodke, se pitali s frazami in skušali drug drugemu iztrgati poveljstvo in belogardistično vojsko. Verovali so v trdnost turjaških zidov...

Partizani so napadali. Borili so se, kakor pred letom dni — s puškami in mitraljezi, silno navdušene pa jih je prevzelo ob pogledu na dve mrki, jekleni pošasti, ki sta se privalili po cesti proti Turjaku: »Tanki, naši tanki!« Spomnili so se dni, ko niso premogli niti ene puške, zdaj pa naenkrat — tanki!

Nak, Turjak mora biti naš!

»MARŠIRALA KRALJA PETRA VOJSKA«

Skozi tresk bomb, skozi dim in smrad se je slišala iz gradu pesem »Marširala, marširala kralja Petra vojska...«, ki so jo belčki povzeli od plavogardistov. Na te so se že zrušili zidovi postojanke v Grčaricah, njih pa je to še čakalo...

Pred vrati stoji tank, v njem partizani. Partizani vsenaokrog, partizani jih love kot miši, pomoči ni.

Nad grad se vzdigne bela raketa...

... Tedaj Malovrh-Breznik plane iz sebe na dvorišče; vrhovni poveljnik brigade Krim, vse turjaške posadke, dvigne roke... Brezumno veselje navdaja partizanske boje, obširno »e, poljubujejo, kričijo: »Beli se predajajo, predajajo...«

Malovrh-Breznik, nekoč kaplan, zdaj vrhovni poveljnik, stoji še vedno na dvorišču z vzdignjenimi rokami, kakor da bi stal v velikanski cerkvi pri sveti daritvi; razprl je roke in zdaj vdano moli...

... Bogoslovci postajajo zgovorni. Zdaj prepričujejo partizane, da ima vsak človek pravico do življenja, da se brani in da se bori za svoje ideje. Studentje spoznavajo drug drugega, beli se nasmihajo rdečim, radi bi si pridobili njihovo naklonjenost. Zdaj vendar niso več sovražniki, voljni so

prestopiti in se v vrstah partizanov dalje boriti.

»Da je le že konec vsega... že zdavnaj bi se morali predati.« vzdihne nekdo.

Na večer se spreved premakne proti Laščam. Zdaj ostaja samo stari sivi grad, ki se nad njim še vzdiguje dim, tudi rdeči zublji plamena še sikajo v nebo. Tokrat je tudi Turjak premagan, grad sam, in se zaveda, da nikdar več ne bo vstal v takšno veličastje, s kaltršnim se je stoletja oziral po mehki dolenski pokrajini!

Postal je grobnica slovenske bele garde. — (Odlomek iz Kranjčeve knjige Za svetlimi obzorji.)

TURJAK SE STOJI!

Dokončen obračun je šele prišel. Kdor je bil zaslepljen, je imel priložnost za poboljšanje. Kaplani (ki so bili čisti), bogoslovci in župniki so se morali obvezati, da se ne bodo več mešali v politiko in zaprli so jih v stiški samostan (kjer pa niso ostali dolgo), voditelji in drugi zločinci pa so prejeli zasluženo kazen na omenenem Kočevskem procesu.

Turjak pa še stoji. Star je in betezen, zeruznjen sam vase in nič več ni od nekdanje moči in slave. Toda še stoji in pripoveduje o nekdanjih časih, o dneih trpljenja in žalosti, iz katere je vstal nov človek.

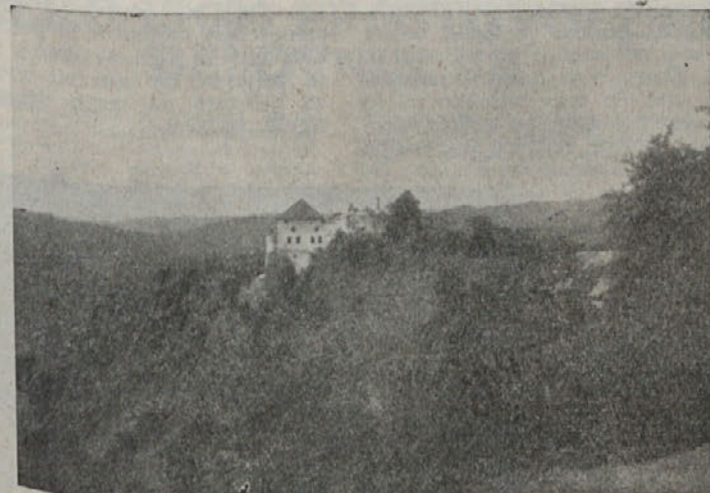
Pred kratkim sem ga obiskal. Srečala sva se iz oči v oči. Marsikaj mi je imel povedati.

Turjak še stoji in vstaja iz ruševin. Prav zdaj po njem brskajo zidarji in zgodovinarji, ki se razumejo na take stvari. Uredili ga bodo, polepsali, da se bo spet vzravnil v svoji veličini.

Ze prihodnje pomlad, pravijo, da bo ena stran urelena; tam bo restavracija s prenočišči, postopoma pa bodo obnovili še ostali del. Grad bo restavriran tako, kakršen je nekoč bil; v kombinaciji turizem-zgodovinska znamenitost bo koristno služil temu in onemu. Stotine turistov, ki bodo potevali po novi kočevski magistrali, se bo ustavilo v njem, saj si ga bo vredno ogledati.

Stari turjaški grad, v katerem se je v hladni hrastovi senci hladila prelepa Rozamunda...

France Grivec

Turjaški grad še stoji; star sicer, toda še vedno mogočen. Zdaj bo še obnovljen...

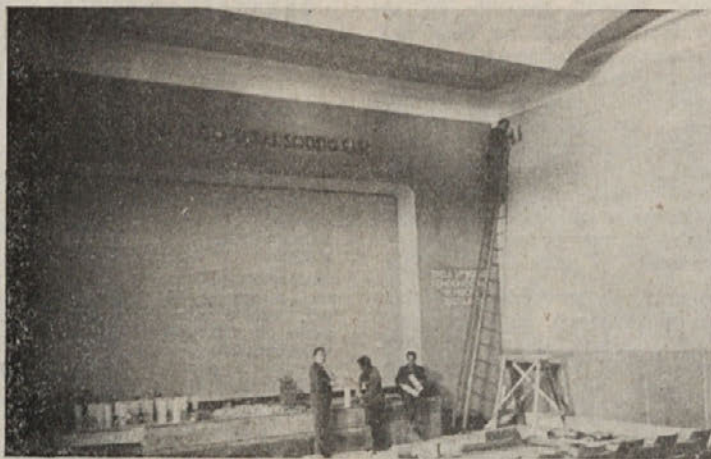
Povsod so imeli polne roke dela in kakor nalašč so jih Nemci pustili pri miru da so lahko ob skrajni nevarnosti vsaj poglavitno opravili. Se pri operativni vojski ga je bilo dovolj: nalagali so jim ga novinci, ki so še venomer prihajali. Intendanca ni zmogla vseh takoj oblačiti... Po brigadah so čakali, če pride do kakšnega spopada: takrat so še najlažje in najprej oblečeš in oborožiš. Plen iz časov kapitulacije so bili zvozili po skladiščih v gore, predvsem v Rog. Intendantje niso radi odpirali in načenjali svojih zalog, ko da so se vsi dogovorili za skopost. Tudi s prehrano ni bila lahka. Brigade so se podvojile, ponekod celo potrojile, nastale so nove in čeprav je bila tu jesen, na polju vse dozorelo, je dežela nasploh bila izčrpana. Povrhu pa je intendanca morala skrbeti za zimo. Nekoč si lahko nahranil četo, bataljon, odred. Zdaj pa je v vas prišla cela brigada, tudi nad tisoč mož. Takšna je potrebovala precejšnje zaloge. Vozovi so dan za dnem vozili v gore vse, kar je bilo mogoče dobiti po vaseh in kar se je dalo skriti.

Imeli so svojo državico, čeprav

Država v državi

še majhno in čeprav je še ni so nazivali s tem imenom. Bila je tu, davni sen slovenskega ljudstva se je začel uresničevati. Bi-

lo je vse tako razburljivo, vse tako prijetno vznemirljivo, za preprostega človeka nič manj ko za člana Izvršnega odbora Fronte ali

Glavna dvorana Šeškovega doma bo vsa nova...

Šli bomo tja!

Mesto Kočevje se odeva v praznično obleko. Njegov veliki dan se približuje. Tisoči ljudi bodo prišli od blizu in daleč, da proslavijo spomin na veliki dan pred 20. leti, ko je bil v tem mestu sestavljen temeljni kamen prvega Slovenskega parlamenta.

Šli bomo tja, kjer si bil Ti, naš ata, pred 20. leti. Hodili bomo po isti poti, kjer si stopal Ti, kjer so stopali zavedni, hrabri sinovi našega malega naroda. Z nami bo šel spomin nate, spomin na Tvojo ženo-sotripinko, našo mamo. Bolj kot kdajkoli bo oživel spomin na vse, kar smo doživeli in videli v tistem težkem času.

Živo mi je v spominu, kako si bil ponosen, ko si bil izvoljen od svojih sovaščanov za odposlanca. Še Te vidim, kako navdušeno pripoveduješ mami vse, kar se je godilo takrat in jo prepričuješ, ker je v skrbeh zate, kot da slutiti nesrečo, ki se je zgrinjala nad nas. Še slišim Tvoje bodrilne besede, ki si jih govoril, predno si odšel na zasedanje. Tudi ne bom pozabila Tvojega navdušenja ob prihodu iz zasedanja. Pozno v noč si mami govoril o vtisih in dogodkih na zasedanju. Mi otroci nismo mogli zaspati, v nas je tlelo neznano, skrivnostno razpoloženje. Kako veličastno in lepo je bilo takrat, a žal ne za dolgo.

Vojna je terjala svoj dolg! Proti naši zemlji se je približeval še hujši sovražnik od prvega. Nemški škorenj je tepal, mučil in ubijal. Domači izdajalci so se mu pridružili in pomagali. Še je bilo treba trpeti, udariti morda bolj kot kdajkoli prej. In trpljenje je bilo tu, trpljenje tudi za Tebe in našo mamo.

Prišel je dan, ko si zvedel,

da Ti je padel starejši sin pri partizanih. Zvedel si to kruto novico in jo vzel za resno, ker pač nisi vedel, da je to delo izdajalcev, ki so ti hoteli vzeti pogum za boj proti njim. Koliko je pretrpela takrat naša mama! Malo si se oddahnil, ko si zvedel, da je sin še živ, pravim malo, ker druga novica res ni bila razveseljiva, saj je bil v belogardističnih rokah v Ljubljani. Ujeli so ga Nemci v spopadu. Potem se je nadaljevalo! Iznemada so stopili v hišo beli: »Kje si, odposlanec ušive vojske?« so izzivali. »Kje so tvoji ljubčki partizani, kje imaš sina?« »No, tovariš odposlanec, pojdi malo z nami, imamo nekaj lepega zate,« so govorili in Te odpeljali na sredo vasi Šla sem za Teboj, vsa v strahu. Sredi ceste sem zagledala gručo belih, med njimi mladega partizana in partizanko. Tovarišica je bila ranjena.

Kmalu potem so tovariša in tovarišico odpeljali naprej, proti vasi Račna in kot smo pozneje zvedeli, so tovarišico med potjo mučili in nato ubili. In Ti, ata, si strt odšel domov v skrbeh nad usodo nas vseh.

Kmalu potem je bila Tvoja usoda zapečaten. Odposlanec, odposlanec, je kričalo iz časopisov! Odposlanec, odposlanec Ti je donelo v ušesih, ko so Te pripeljali pred oči izdajalcev, ki so želeli Tvojo smrt. Odposlanec! je donelo po sobi zaslišanja in mučenja. Izdajalci so zmagali nad Teboj. Poslali so Te v smrt v taborišče, poslali v smrt tudi Tvojo ženo, našo mamo.

Šli bomo tja, kjer ste postavili temelje naše vlade in se poklonili spominu Vas vseh!

Marija Strnad

člane CK Partije ali celo za člane Glavnega štaba.

V njihovo zavest se je vsiljevalo, da prihaja čas, ko bodo obitali pred celotnim slovenskim narodom osvobojenim, ki ga bo treba potem usmerjati v prihodnost kakor otroka v življenje. Prevzemala jih je radost nad tem dejstvom, ki so ga slutili v vsej veličini in ki so vendar obstali pred njim kot otroci, brez državnih izkušenj.

Bile so razpisane svobodne vo-

Franc Kordiš — delegat Travnika

Pred Kočevskim zborom sem bil sekretar rajonskega odbora Loški potok. Za Zbor so bile demokratične volitve, na katerih so volile tudi žene in mladina, stara nad 17 let. Iz območja Loškega potoka nas je bilo izvoljenih pet delegatov. Bil sem zelo ponosen, da sem bil izvoljen za delegata, to pa sem občutil še bolj na zasedanju v Kočevju. Na zasedanje smo potovali čez Travno goro, ustavili pa smo se v Gorenji vasi, kjer je bilo zborna mesto tega področja. Iz Ribnice smo se odpeljali v italijanskih »blindah« (oklopni tovornjaki), kam se peljemo, pa nismo vedeli. V Stari cerkvi so nas razložili, od tu pa smo peš krenili proti Kočevju.

Z Zbora sem odnesel nepozaben vtis. Se prav posebno pa so mi ostali v spominu govori Kardelja, Borisa Kidriča in Josipa

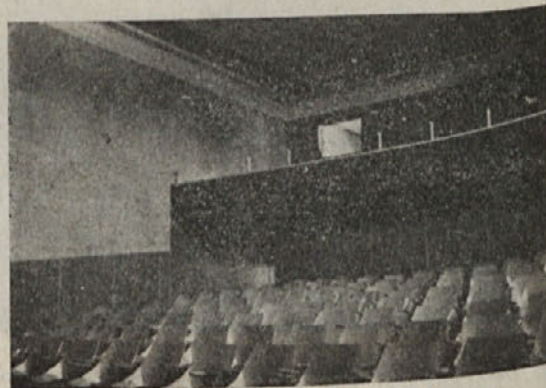
litve s splošno volivno pravico za moške in ženske. Kar je bilo prej upostavljeno po uvidevnosti in potrebah, je bilo zdaj treba potrditi z ljudsko voljo. Volitve so se raztegnile na vse kraje, kjer je bila slovenska vojska, kjer so že bili Narodnoosvobodilni odbori, ki so volitve lahko izvedli, in naj so bili Nemci še tako prepričani, da je to njihova zemlja. Po vseh kurirskih poteh so izbrani odposlanci odhiteli v Kočevje, po neosvobojenem ponoči, po že osvobojenem podnevi, tu prevzeti, ganjeni nad silo in veličino prostosti. Na zbor odposlancev so hiteli tudi delegati iz Hrvaške, z osvobojenega ozemlja v Bosni, prihitali so delegati AVNOJ.

Na svoje kongrese so zopet hiteli delegati mladinskih organizacij, hitele so predstavnice ženskih protifašističnih društev. Hitele so z Gorenjske, celo iz Stajerske so prihajali ljudje. Kočevje se je prenapolnilo z ljudmi z vseh strani slovenske zemlje.

Kongresi so bili tudi v Metliki, bili so v Črnomlju, najrazličnejši, povsod so se zbirale množice. Govorniki so govorili goreče, živo, z blestečimi očmi, prostost je prevzela slehernega, tisočkrat bolj tistega, ki je bil voljan zanjo darovati vse, kar je imel. Nobena beseda ni bila votla, nobena mrtva, vsaka je razkrivala globoko in polno vsebino. Vsaka je bila resnična, iztrgana iz duše tega slovenskega človeka, s krvjo potrjena. Pele so se partizanske pesmi, presilna vera je zagrnila vso zemljo, presilna vera je prevzela ljudi...

(Odlomek iz Kranjčeve knjige o poteh XIV. divizije Za svetlimi obzorji)

Notranost prenovljenega Šeškovega doma

Četrtrič ljudsko posojilo

Tokrat vpisujemo ljudsko posojilo v dvajsetih letih že četrtrič in s tem nastopamo kot kreditorji s tem nastopamo kot kreditorji nad vse pomembnih stvari. 15. januarja 1943 je IO AVNOJ pod predsedstvom Ivana Ribarja razpisal ljudsko posojilo za narodno osvoboditev v višini 500 milijonov dinarjev. Posojilo je bilo razpisano za Jugoslovane v domovini in tujini. Potrebno je bilo za orožje in podobno.

Drugo in tretje ljudsko posojilo je bilo razpisano za izgradnjo naše težke industrije in elektrifikacijo naše domovine v razdobju izgradnje našega socialističnega gospodarstva.

Letos, ko praznujemo dvajsetletnico prvega Zbora odposlancev slovenskega naroda, dvajsetletnico drugega zasedanja AVNOJ in rojstva nove Jugoslavije, vpisujemo že četrtrič večje ali manjše

zneske — vsak po svojih močeh — kot dokaz naše solidarnosti, bratstva in enotnosti, za čim hitrejšo izgradnjo Skopja, makedonske prestolnice, ki jo je opustošil potres.

Zavedamo se, da bodo le tako, če bomo sodelovali vsi in vsi prispevali sredstva, globoke rane na jugoslovanskem telesu kar najhitreje izginile. In taka rana je sedaj — porušeno Skopje.

V Ribnici skoraj sedem milijonov

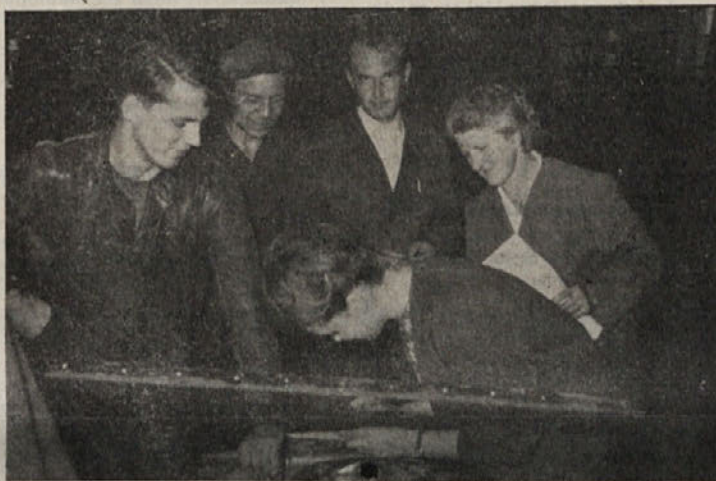
Pred pričetkom vpisa ljudskega posojila v ribniški komuni je bilo ustvarjeno ugodno vzdušje v sindikalnih organizacijah in org. SZDL. Ljudje še vedno niso pozabili grozotnih vtisov o strahotnem potresu, ki je v nekaj sekundah porušil Skopje in spravil tisoče družin ob streho. V nekaterih gospodarskih organizacijah so komisije zaključile vpis ljudskega posojila že prve dni, druga pa se akcija še nadaljuje. Po podatkih službe družbenega knjigovodstva so vpisali kolektivni delavskih organizacij do 29. septembra tele vsote:

Občinska uprava od predvidenih 378.000 din so vpisali 594.000 din (v oklepaju navedene številke so predvidene vsote, kolikor naj bi kje vpisali posojila, druge številke pa so dejanski vpis posojila), uslužbenci družb. političnih organizacij (26.000) — 70.000 din, stanovanjska skupnost (94.000) — 71.000 din, INLES (5.900.000) — 3.444.000, Kovinsko podjetje (586 tisoč) — 322.000, KZ Ribnica (780 tisoč) — 501.000, Opekarna (194 tisoč) — 30.000, Trg. podjetje (370 tisoč) — 302.000, Gost. podjetje (214.000) — 174.000, osn. šola Ribnica (312.000) — 352.000, Zdravstveni dom (245.000) — 270.000, lekarna (30.000) — 33.000, Komunala Ribnica (148.000) — 212.000, Zično tkalstvo Sodražica (90.000) — 118 tisoč, Suha roba Sodražica (50.000) — 50.000, osn. šola Sodražica (133 tisoč) — 127.000, šola Loški potok (58.000) — 66.000 in podružnica zavoda za social. zavarovanje (32 tisoč) — 65.000.

Od predvidenih deležev uslužbencev in delavcev v višini 9 milijonov 625.000 din je torej doslej vpisanega posojila 6.805.000. Od

1.900.000 so vpisali kmetijski proizvajalci 141.000 din, upokojenici, gospodinjice in drugi pa 303.000 din ljudskega posojila. Pri vpisu posojila se je posebno izkazal Jože Rušnjak, šofer pri Komunali, ki je vpisal 100.000 din, upoko-

jenka iz Ribnice Marija Pakiž, ki je vpisala 50.000 din, nekateri delavci in delavke na Inlesu itd. Komisije za vpisovanje bodo v naslednjih dneh obiskale tudi druge občane na vaseh, da bi pravočasno zaključili vpisovanje.

ITAS — vpisovanje ljudskega posojila

VPISOVANJE POSOJILA ZA SKOPJE UGODNO POTEKA

Kočevje 45 milijonov dinarjev

Z ozirom na gospodarsko zmogljivost kočevske občine in kupno moč prebivalstva je bilo pričakovati, kot smo že poročali, da bodo vpisali občani Kočevja in delovne organizacije do 15. oktobra 47 do 48 milijonov dinarjev posojila. Do torka, 1. oktobra, je bilo vpisanega v kočevski občini blizu 45 milijonov dinarjev posojila, oziroma točno 44 milijonov 937.000 dinarjev. Od tega so vpisale gospodarske organizacije iz skladov 10,3 milijonov dinarjev (ITAS milijon din, Zidar 1,3 milijona din, kemična tovarna 3 mi-

lijone din, KGP 3 milijone din, Tekstilana milijon din, Komunala 200.000 din in Avto 800.000 din), delavci in uslužbenci, zasebni kmetje ter ostali pa 34 milijonov 637.000 din posojila. V večjih delovnih kolektivih naše občine so doslej vpisali člani skupno naslednje zneske: KGP 9.251.000 din, Rudnik 3.179.000 din, ITAS 2.298.000 din, Zidar 1.899.000 din, Trgopromet 1.529.000 din, Tekstilana 1.400.000 din, Avto 1.351.000 din, INKOP 1.162.000 din, kemična tovarna 1.072.000 din itd.

FRANCE DEBELJAK, sekretar obč. komiteja ZK Ribnica, je v ponedeljek zadnjič vodil sejo komiteja. Že naslednji dan je namreč odšel na novo službeno dolžnost v Ljubljano, na okrajni komitej ZK. V imenu komiteja in vseh družbeno političnih delavcev v komuni se je od tov. Debeljaka poslovil preds. obč. odbora SZDL Bogo Abrahamsberg, ki je v kratkih besedah orisal izredno plodno in požrtvovalno delo ter ves trud, ki ga je vložil v napredek komunne. Čeprav je deloval v času izredno razgibanega družbenopolitičnega dogajanja, mu je uspelo vzgojiti precej novih družbeno političnih delavcev. — Ob odhodu na novo službeno dolžnost želimo tov. Debeljaku tako k kor vsi občani ribniške komunne, tudi mi veliko uspeha pri nadaljnjem delu.

Na seji so razen razrešitve dosedanega sekretarja kooptirali v komitej še Janeza Lavriča iz Loškega potoka, Stanislava Pojeta iz Grčaric in Lojzeta Petka iz Ribnice, ki bo tudi novi sekretar obč. komiteja. Lojze Petek je bil še prej, predno je odšel v vojsko, precej časa organizacijski sekretar obč. komiteja. Tudi njemu želimo pri njegovem delu veliko uspehov.

Poleg tega so na seji precej razpravljali o vpisovanju ljudskega posojila za obnovo Skopja. Sklenili so vložiti vse sile, da bi bil vpis pravočasno in v redu opravljen.

PREKO 15.000 PROSTOVOLJNIH DELOVNIH UR

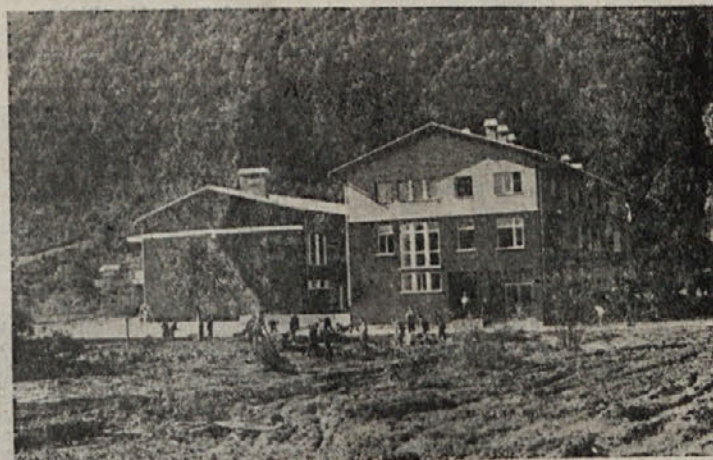
Kočevski občani in mladina, predvsem pa člani delovnih kolektivov, so na prostovoljnih delovnih akcijah za ureditev Kočevja opravili v zadnjih treh mesecih nad 15.000 prostov. delovnih ur. Tu so vštete le delovne ure, ki so jih občani opravili na delovnih akcijah, ki jih je organiziral občinski sindikalni svet, SZDL ali občinski komitej ZMS, niso pa še znani podatki o opravljenem prostovoljnem delu, ki so ga organizirali kočevski delovni kolektivi za ureditev okolice svojih podjetij oziroma poslovnih stavb in hišni sveti, ki so uredili okolice svojih stanovanjskih hiš in nekaterih ulic.

Med pomembnejšimi deli, ki so bila v celoti, v veliki večini ali delno opravljena s prostovoljnimi delci, so: parkirni postori pred gimnazijo in lekarno, križišče Ljubljanske ceste in Kolodvorske ulice, podiranje ograj po mestu, dovoz zemlje in planiranja na več krajih, nakladanje kameja in peska v peskopu Mozelj,

urejanje okolice stolpnice, doma telesne kulture, pošte, Seškovega doma in ceneni stanovanj, razkladanje, sejanje in posipavanje peska, popravila Tomsičeve ceste, podiranje raznih zidov, čiščenje mesta, prostornost več ulic, ureditev pločnikov in zelenice na Rudniku itd. itd.

Prostovoljna dela so se začela v Kočevju že spomladi. Poleti je bil zaradi letnih dopustov predač, intenzivnejše prostovoljno delo pa se je začelo spet nekako pred mesecem Okt.

Občani Kočevja so vložili veliko truda, da bi čimprej uredili mesto in tako dostojno pričakali veliko proslavo. Največ so za ureditev mesta nedvomno prispevali prav člani delovnih kolektivov, ki so prostovoljno urejali okolice svojih podjetij in so vedno, kadar je bilo potrebno, odzvali tudi prostovoljnimi delovnimi akcijam, ki jih je organiziral občinski sindikalni svet.

15.000 prostovoljnih delovnih ur za ureditev mesta kaže na visoko moralno zavest naših občanov. Tudi s tem svojim delom so dostojno počastili praznik. — Na sliki: Novi dom telesne kulture.

ta teden za vas

DOLENJA VAS

Rodila je Frančiška Oražem, gospodinja iz Lipovca 7 — dečka.

PREKLIC

Preključujem in obžalujem izjave o Gestelji Amaliji iz Kraljev 4.

Barič Peter, Čeplje 8

PREKLIC

Preključujem vse žal besede, ki sem jih izrekla o Rozaliji Božič. Frančiška Bojc, Gorenja vas 10 pri Ribnici.

ČESTITKA

Vsem prebivalcem Kočevske ob njihovem prazniku 3. oktobra pošiljamo mnogo pozdravov z željo za čim lepši napredek komune in čim več uspehov pri delu. Ob enem pozdravljamo vse domače, prijatelje, dekleta in znance. Fantje, ki služimo vojaški rok v Užiški Požegi, V. p. 4418 in 1677: Julijan Strajner, Franc Rogan, Franc Cvelbar, Martin Krajc, Alojz Turk, Ivan Južnič, Ivan Urh, Jože Meglen.

ZAHVALA

Ob nepozabni izgubi naše ljubljene hčerke

NADICE TANKO
iz Salke vasi

Izrekamo globoko zahvalo vsem sorodnikom, prijateljem, šolskim pionirjem ter podmladkarjem RK sole Mirka Bračiča za podarjene vence in šopke cvetja. Se prav posebno se zahvaljujemo vsem za izrečeno sožalje ter učiteljci Polonci za poslovilne besede, ki so vzbudile sočutje v srh vseh, ki so jo spremlili na njeni zadnji poti.

Zalujoči očka, mama
in sestra Andrejka

ZAHVALA

vsem, ki ste se v tako velikem številu poslovlili na zadnji poti od našega moža, očeta, sina in starega očeta

MATIJE KOBOLA

Zahvaljujemo se tov. Dragu Podrebršku za poslovilne besede ob odprtem grobu, sosedom, rudniški godbi, rudarjem, gasilcem in vsem darovalcem številnih vencov. Še prav posebno se zahvaljujemo dr. Zakrajskovi, dr. Imensku in dr. Radetovi za pomoč v času bolezni.

Se enkrat vsem prisrčna hvala.

Kočevje, 2. oktobra 1963.

Družine: Kobola, Zbačnik,
Levstik in ostalo sorodstvo

Razpis

Komisija za delovna razmerja pri podjetju Oprema v Kočevju razpisuje delovno mesto

FAKTURISTA (-KINJE)

Pogoji: srednješolska izobrazba ali večletna praksa. Osební dohodki po pravilniku podjetja.

»OPREMA«, Kočevje

Proslavili so svoj praznik

V soboto, 27. septembra, so pionirske organizacije po vsej Sloveniji praznovalе svoj pomemben jubilej — 21-letnico ustanovitve pionirske organizacije. V počastitev svojega praznika so mnogi odšli na razne partizanske pohode ter prisluhnili besedam starih borcev o dneih naše revolucije. Spemnilo so se tudi prvih pionirjev, ki so pomagali v NOB in to predvsem kot kurirji.

Tudi kočevski pionirji so slovesno proslavili svoj praznik in s tem tudi oni dodali svoj del k proslavam 20. obletnice Kočevskega zbora. V torek, 1. oktobra, so imeli na stadionu slavnostno konferenco, na kateri je vodilna komisija objavila rezultate odbora pionirske organizacije. Pionirji so na konferenci pregledali tudi delo preteklega leta, ki je bilo zelo plodno. V prejšnjem šolskem letu so zgradili lepo športno igrišče, uredili oko-

lico obeh šol, imeli mnogo športnih tekmovanj, sodelovali so na JPI, uspešno je bilo tudi delo podmladka, sprejem cicibanov v pionirsko organizacijo ter pionirjev v mladinsko. Skratka, zadane naloge so bile v celoti izvedene. Na konferenci pa so sprejeli tudi programe dela za naslednje leto.

Ves program konference so pionirji popestrili z zabavnim programom, ki so ga izvajali mladi harmonikaši, recitatorji in pionirski pevski zbor. Ta dan so imeli pionirji zaradi proslav obletnice Zbora zadnji dan pouka. Kljub temu pa bodo učitelji v teh dneh odbržali stik z učenci. Včeraj so imeli športni dan, ki so ga izkoristili za pohode in razna športna tekmovanja, v četrtek si bodo ogledali gospodarsko razstavo, v petek pa bodo pomagali pri generalni čiščenju kočevskih ulic.

RIBNICA : STIČNA 32:12

V nedeljo, 29. septembra, so ribniški rokometiški visoko porazili moštvo Stične z rezultatom 32:12, polča: 12:3. Tekma je bila zelo ostra, saj je moral sodnik dosoditi kar devet sedmercev in 6 izključitev. Kljub temu, da je rezultat tako visok pa domačini niso izkoristili vseh možnosti in bi bila razlika golov še večja.

Moštvo ribniškega Partizana je po tej tekmi s St. Vidom na prvem mestu dolenske rokometne lige in ima vse možnosti za uvrstitev v višji razred (v drugo republiko ligo). Najboljši izralca v nedeljski tekmi je bil Bavdek, največ golov pa je dal Radič in sicer 10.

PO DVEH TEKMAH — TRI TOČKE

Letos igra v dolenski rokometni ligi sedem moštev, med njimi tudi kočevski Partizan, ki je po dveh tekmah zbral tri točke. Prvo tekmo so kočevski rokometiški odigrali na svo-

jem igrišču proti RK Grosuplju. Tekma se je končala neodločeno z rezultatom 14:14, polčas 8:4 v korist domačinov. V prvem polčasu je kazalo, da bodo domačini lahko premagali nasprotnika, toda dogodki na igrišču v drugem polčasu so pokazali drugače. Moštvo Grosuplja je letos nekoliko oslabiljeno, kar je pokazala tudi nedeljska tekma, kljub temu pa rezultat ne odgovarja dogodkom na igrišču, ker bi lahko domačini slavili, z malo več sreče, dragoceno zmago.

V nedeljo, 29. septembra, pa so rokometiški kočevskega Partizana na tujem igrišču osvojili obe točki proti moštvo »Polž« iz Višnje gore. Tekma se je končala z rezultatom 15:7. Kočevski rokometiški bi lahko realizirali še več možnosti za doseg gola, kar pa niso najbolje izkoristili. Na tekmi sta bila najboljša postrvovalni Mitja Svigelj in Segla Stane, ki sta dala vsak po pet golov.

Rinža spet zastrupljena

Ne samo ribiči, tudi ostali prebivalci Kočevja so bili zaradi množičnega pogina rib v Rinži v začetku preteklega tedna zelo ogorčeni. Kakor je ugotovila posebna komisija ribiške družine Kočevje, so ribe poginile, ker je bila Rinža onesnažena z gnojnicami, ki je bila spuščena v Rinžo verjetno 20. ali 21. septembra. RIBE SO BILE

zastrupljene vse od melioracijskega kanala v srednjem Mahovniku do zapornice oziroma dokler ne ponikne. Zaradi počasnega toka Rinže so ribe poginile 5 dni (od 21. do 26. septembra), se pravi do prvega dežja. Voda je morala biti močno zastrupljena, ker so poginili tudi linji in celo krapji, ki so zelo odporni proti pomamlkanju kisika v vodi. Seveda so bile močno prizadete tudi ostale ribe, predvsem ščuke pa tudi kleni in rdečepčke.

Ribiška družina Kočevje se je vedno trudila, da bi ohranila v Rinži, edini vodi, ki je last družine, čim večji stalež rib. Skromna sredstva, ki jih je družina imela, je vedno vlagala za poribljavanje Rinže. Tako so kočevski ribiči v zadnjih treh letih vložili v Rinžo 7700 mladice ščuke in 12.200 mladice linja kar jih je stalo preko 600.000 din. Kočevski ribiči zdaj nje dve leti sploh niso lovili ščuk, da ne bi poškodovali podmernih. Ves ta trud kočevskih ribičev pa je bil zaman.

Komisija ribiške družine je poslala primerke zastrupljenih rib in vzorce vode v analizo republikanskemu kmetijskemu inštitutu, ki o svojih ugotovitvah do danes družine še ni obvestil. Analiza bo tudi pokazala, kdo je krivec za zastrupitve Rinže in rib, naker bo odstopila zadevo v nadaljnje reševanje komisiji za varstvo vodne in pravna vprašanja pri zvezi ribiških družin Ljubljana. Zakon o varstvu voda SRS namreč določa, da se smejo odpadne vode, ki utegnejo onesneti onesnažiti naravni sprejemnik (potok, reko), odvajati vanj le, če se prej očistijo in po potrebi razkuzijo v ustreznih čistilnih napravah.

Del poginulih rib iz Rinže

Nenadoma nas je sredi neumornega dela zapustil dolgoletni sodelavec in član sindikalne podružnice obrata »INLES« Kočevje tovariš

JOZE STAJDOHAR

Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Uprava »INLES« obrat Kočevje
Sindikalna podružnica

KINO

KOČEVJE: 3. in 4. oktobra jugoslovanska filma Nadštevila in Na svoji zemlji. 5. in 6. oktobra slovenski film Samorastniki. 7. in 8. oktobra jugoslovanski film Nevesinjska puška.
RUDNIK: 2. in 3. oktobra španski film »Carmen iz Granade«. 5. in 6. oktobra slovenski film Tistega lepega dne. 12. in 13. oktobra švedski film V krempljih špijona.
SODRAŽICA: 5. 6. oktobra francoski film Tabaren. 12. in 13. oktobra francoski film Eskadrila Normandija.
RIBNICA: 5. in 6. oktobra madžarski film Profesor Hanibal. 12. in 13. oktobra ameriški barvni film Ljubezna Marjorie Morningstar.
VELIKE LASČE: 5. in 6. oktobra francoski barvni film Nesrečniki I. del. 12. in 13. oktobra franc. barvni film Nesrečniki II. del.
LOŠKI POTOK: 6. oktobra italijanski CS film David in Golijat. 13. ok-

tobra angleški film Pot v visoko družbo.
PREDGRAD: 6. oktobra angleški film Cas brez usmiljenja.
DOBREPOLJE: 5. in 6. oktobra francoski barvni film Klevska princeza. 9. oktobra jugoslovanski film Poklican je tudi V. c. 12. in 13. oktobra nemški film Strelec v zelenem.
PONIKVE: 10. oktobra jugoslovanski film Poklican je tudi Vc.
BROD NA KOLPI: 5. in 6. oktobra italijanski film Neverneži. 12. in 13. oktobra ameriški film Ljubezna dvanaštji.
STARA CERKEV: 5. in 6. oktobra jugoslovanski film Peščeni grad. 12. in 13. oktobra angleški film Betonska džungla.
OSILNICA: 6. oktobra nemški film Grofica Marica.

TEDEN OTROKA od 7. do 14. oktobra

Od 7. do 14. oktobra bomo po vseh krajih Slovenije praznovali Teden otroka. V današnjem času moramo zlasti skrbeti za vzgojo mlade generacije in za ustvarjanje pogojev za njihov normalni razvoj, predvsem na skrbeti in pomagati staršem, ki so zaposleni ter družinam, ki jim je potrebna posebna pomoč. Zlasti mora veliko pozornost posvetiti temu komuna, ki je in mora biti nosilka in neposredna uresničevalka nalog socialistične vzgoje mladih in družbene skrbi za otroke. V njej rastejo in se vzgajajo bodoči občani naše socialistične družbe.

Zato si ne moremo misliti usklatenega in enakopravnega razvoja komune brez vzorednega vlaganja tako v materialno osnovo kot v oblikovanje subjektivnega faktorja — človeka, v oblikovanju mladih generacij kot nosilcev nadaljnjega napredka in razvoja komune in družbe v celoti.

Zveza prijateljev mladine pri občinski skupščini Kočevje je pripravila za praznovanje Teda otroka bogat program dela, o katerem bomo poročali v prihodnji številki.

PRODAJA

Kmetijska uprava Mlaka
proda
droben krompir za krmo
po 13.— din za kg.

NOVICE

Izdaja CZP »Kočevski tisk« Kočevje. Urejuje uredniški odbor. Odgovorni urednik France Grivec. Uredništvo in uprava: Kočevje, Ljubljanska 14 a. Telefon uprave in uredništva 389. Letni naročnina 800 din, polleta 400 din in jo je treba plačati vnaprej. Za inozemstvo 2000 din oziroma 3 ameriške dolarje. Tekoči račun 600-27-1-265 pri NB podružnica Kočevje